

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چینبر پشاور میں بروز بده مورخ 31 دسمبر 2008 بھطابق 2 مح� الحرام
1430 ہجری صبح گلزارہ، مکبر میں منٹ پر منعقد ہوا۔
جناب سپیکر، کرامت اللہ خان مسند صدارت پر متمن ہوئے۔

تلاؤت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ۔ سَمِّ اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ۔

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكَّا وَتَحْشِرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَىٰ ۝ قَالَ رَبِّي لِمَ حَشَرْتَنِي
أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ۝ قَالَ كَذَلِكَ أَتَنْكَ ءَايَشْتَنَا فَنَسِيَتْهَا وَكَذَلِكَ أَتَيْوْمَ تُنسَىٰ ۝ وَكَذَلِكَ نَجَزَى
مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِيَوْمِ بِشَائِيتِ رَبِّيٰ وَلَعَذَابِ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبَقَىٰ ۝ أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكَنَا قَبْلَهُمْ مِنَ
الْفُلُونَ يَمْثُونَ فِي مَسْكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَّائِتِ لَاؤْلَى الْأَنْهَىٰ ۝ وَلَوْلَا كَلِمَةُ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ
لِرَامَأَ وَأَجَلُ مُسَمَّىٰ۔

(ترجمہ): اور جو میری نصیحت سے منہ پھیرے گا اس کی زندگی تنگ ہو جائے گی اور قیامت کو ہم اسے اندر حاکر کے اختیار میں گے۔ وہ
کہہ گا میرے پروردگار تو نے مجھے اندر حاکر کے کیوں اختیار میں تو دیکھتا بھاتا تھا۔ خدا فرمائے گا کہ ایسا ہی (چاہیے تھا) تیرے پاس میری
آئیں آئیں تو تو نے ان کو بھلا دیا۔ اسی طرح آج ہم تجوہ کو بھلا دیں گے۔ اور جو شخص حد سے نکل جائے اور اپنے پروردگار کی آئیں توں
پر ایمان نہ لائے، ہم اس کو ایسا بدل دیتے ہیں۔ اور آخرت کا عذاب بہت سخت اور بہت دیر رہنے والا ہے۔ کیا یہ بات ان لوگوں کے
لئے موجبہ ہدایت نہ ہوئی کہ ہم ان سے پہلے بہت سے لوگوں کو ہلاک کر پکھے ہیں جن کے رہنے کے مقامات میں یہ چلتے پھرتے
ہیں۔ عقل والوں کیلئے اس میں (بہت سی) انشیاء ہیں۔ اور اگر ایک بات تمہارے پروردگار کی طرف سے پہلے صادر اور (جزائے
اعمال کے لئے) ایک میعاد مقرر نہ ہو پھر ہوتی تو (نزوں) عذاب لازم ہو جاتا۔

مفتی کفایت اللہ: پوانٹ آف آرڈر، جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: مفتی صاحب! میں نے جامِ اللہ بھی نہیں پڑھا اور آپ کھڑے ہو جاتے ہیں، کیوں آپ کو-----

مفتی کفایت اللہ: جناب، ایک پوانٹ آف آرڈر ہے۔

جناب سپیکر: ذرا پسلے ایوان کی تھوڑی سی کارروائی شروع ہو جائے تو اس کے بعد۔

ارکین کی رخصت

جناب سپیکر: ان معزز ارکین اسمبلی نے رخصت کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں: جناب کشور کمار صاحب اور جناب زید اکرم خان صاحب نے 31 دسمبر 2008ء 2 جنوری 2009ء جبکہ محترمہ مسلمانہ صاحبہ نے

31 دسمبر 2008ء و 2 جنوری 2009ء کیلئے تو leave may be granted?

(The motion was carried)

Mr. Speaker: Leave is granted.

بیگم شازیہ اور نگزیب خان: جناب سپیکر-----

جناب سپیکر: جی، لبی۔

رسی کارروائی

بیگم شازیہ اور نگزیب خان: جناب سپیکر صاحب، ستاسو پہ وساطت باندھے یوہ خبرہ کول غواړمه چه جی دا تولے لارے په پیښور کبنے بندھے دی۔ کہ مونږہ راخود چیف منسٹر صاحب په لاره یا د ګورنر، نووائی چه تاسود هغه ځائے نه یو نمبر د خپل ګاډی راواخلي چه هلتنه نه Accepted وی نو تاسوبه په دے لاره تیریږی۔ چه په کینت تیریږو نو هلتنه کبنے اجازت نشته۔ یا خوبیا جی یو فائل جوړ کړئ، مونږ له ئے راکړئ چه مونږ ته پته وی چه مونږ په کوم سېرک تلے شو او په کوم نه شو تلے چه هغه Waste of time ہم وی، مونږہ خود وخت پابندی کول غواړو خو مونږ په وخت راتلے نه شو او بله خبره دا د چه یا خود جهازو نو سروس شروع کړئ چه په دے سېرکونو مونږ نه ګرڅو ځکه چه په دے سېرکونو صرف Privileged خلق تلے شی۔ یا خو مونږ به په جهازو نو کبنے ګرڅو، دا ډیر زیاتے دے جی او ما ته ضرور دے جواب پکار دے ځکه چه Waste of time ہم کېږي

او دا یو ڈیر غت Insult ہم وی چہ په هغہ خائے کبنسے مونوہ ولا ہر یو او هفوی سره تو تو، میں میں زمونوہ د سحر نہ ستارہت کیبری۔

جناب سپیکر: جی تھیک شوہ۔

جناب محمد انور خان ایڈو کیٹ: جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: ستاسو ہم دغہ خبرہ دہ کہ بلہ دہ جی؟ جی جی، او دربہ دا مفتی صاحب د ڈیر وختی نہ ولاد دے۔ مفتی کفایت اللہ صاحب۔

مفتی کفایت اللہ: شکریہ، جناب سپیکر۔ میں آپ کی توجہ ایک انتہائی اہم اور حساس معاملے کی طرف مبذول کرنا چاہتا ہوں کہ اسلام آباد کے نواحی علاقے ڈھوک حافظ آباد میں گیس لوڈ شیڈنگ کے خلاف عوامی احتجاج ہو رہا تھا، اس کی کوئی تجھیں صحافی آئے تھے تو صحافی حضرات کو نہیں چھوڑا گیا، متعدد ٹی وی کیمروں میں سے ان کے کیمرے چھینے گئے اور جیوٹی وی کی ایک خالتوں روپور ٹرپولیس نے بہت سخت تشدد کیا ہے تو میں آپ کی طرف سے یہ ایک اجازت چاہوں گا کہ یہ ایوان اس کی مذمت کرے۔ ہمیں صحافت کا بہت زیادہ خیال رکھنا چاہیے اور ہماری آزادی ان کی مر ہوں منت ہے اور یہ جو خالتوں روپور ٹرپ تشدد ہوا ہے، یہ بہت زیادہ قابل مذمت ہے تو اس کیلئے آپ کی توجہ چاہیے۔

جناب محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر، یہ جو مولانا صاحب نے ----

(قطع کلامی / شور)

جناب سپیکر: آپ ان کا استحقاق مجرد حکر رہے ہیں ----

(شور)

جناب سپیکر: آپ کو اپنے صوبے کی فکر نہیں ہے، بہت دور دور آپ لوگ پھر رہے ہیں۔

جناب بشیر احمد بلور {سینیٹر وزیر (بلدیات، انتخابات و دیکی ترقی)}: جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: جی بشیر بلور صاحب۔

سینیٹر وزیر (بلدیات، انتخابات و دیکی ترقی): جناب سپیکر صاحب، ہمارا ایمان ہے کہ بغیر پر لیں کی آزادی کے اور صحافت کی آزادی کے جمورویت نہیں پنپ سکتی اور یہ پر لیں جمورویت کا چوتھا ستون ہے، اسلئے ہم بھی اس کو Condemn کرتے ہیں کہ پر لیں کو آزار کھا جائے اور جماں پر ابلم ہے، اس کو حل کیا جائے اور مرکزی حکومت سے درخواست کرتے ہیں کیونکہ وہ بھی جموروی حکومت ہے، امید ہے انشاء اللہ کہ آئندہ

ایسی حرکت نہیں ہوگی۔ ہم اس کی مذمت بھی کرتے ہیں اور مشترکہ طور پر ریکویٹ کرتے ہیں کہ آئندہ ایسی حرکت نہ ہو۔

جناب سپیکر: جی، انور خان صاحب۔

جناب محمد انور خان ایڈوکیٹ: جناب سپیکر صاحب، ڈیرہ مهربانی۔ دا یواہم ایشو ده جی او ستاسو توجہ هغے طرف ته را گرخول غواړم۔ سر، پروں هم ما عرض کرسے وو جی او د هغے بارہ کبنے تاسو ته ترا او سه پورے زما خیال دے چه متعلقہ دیپاریمنت هیڅ قسم انفارمیشن نه دی درکړی۔ لواري تاپ جی د تیرو شلو و رخو نه بند شوے دے او Maximum جی، زه د هغه علاقے او سیدونکے یم، هغه خائے ته On the spot تلے یم او تقریباً یو، یو نیم فت واوره ده جی، ټوټل واوره چه کومه ده، هغه یو، یو نیم فت واوره ده۔ که په مری کبنے واوره او شی نو د کلیاتو پورے بلدوزر خی، د سیاھانو د پاره ئے کھلاوھی۔ سر، د چترال خلق په دیر کبنے، زه د پراپر دیر هیډ کوارٹر او سیدونکے یم، د خلقو سره د کرایے د هوتلو پیسے نشته دے، غریب خلق راغلی دی، زنانہ راغلی دی، بیماران راغلی دی جی۔ مخکنے د شیرپاؤ خان گورنمنٹ چه وو، د پیپلز پارٹی حکومت چه وو، د دیر نه به چترال ته هیلی کاپٹر چلیدو او هغه خلق چه به کله اونختل نو چترال ته په هیلی کاپٹر کبنے او پلے شوی دی، د سی ون تھرتی خصوصی پرواژونه ورته شوی دی جی خواوس چه کوم د چترال د خلقو مسئله ده او دوئی دا وائی چه این ایج اے ته دا روډ حواله دے، این ایج اے هلته ترا او سه پورے بلدوزر کار نه کوی او زه چه د پی ډی سره خبره او کرم نو وائی چه په یو ورخ کبنے ئے مونږه کھلاوؤ، نن ئے شلمه ورخ ده چه یو نیم فت واوره شوے ده او بلدوزر ته واوره لرے کول هیڅ خبره نه ده، خه Blasting پکبنے نشته، خه سلائیڈنگ نشته، په روډ باندے یو نیم فت واوره پر ته ده جی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: تھیک شوہ جی۔

جناب سلیم خان (وزیر بہود آبادی): جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: سلیم خان، سلیم خان۔

جناب محمد انور خان ایڈوکیٹ: خلقو ته ڈیر زیات تکلیف دے۔ سر، زما دا عرض دے چه هغہ خلقو لہ چہ کوم مخکنے د پیپلز پارٹئی پہ گورنمنٹ کبنسے ہیلی کاپتوں تلے وو د دے خائے نہ، اوں د ورلہ خصوصی ہیلی کاپتوں سروس شروع کری، خصوصی پروازونہ او دا روڈ د زر تر زرہ کھلاڑ کری۔

جناب سکندر حیات خان شیر پاؤ: جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: تاسو ہم پہ دے خبرہ، تاسو ہم د دے خبرے دغہ-----
(قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: بنہ، بیا لبر کبینینہ جی، او دریوہ جی۔ سلیم خان! جواب دے دیں۔
وزیر بہود آبادی: جناب سپیکر صاحب، اس حوالے سے ہم نے این اتفاقے سے باقاعدہ کوشش کی ہوئی ہے اور اس پر کام جاری ہے۔ چترال کے سانڈسے بر فہٹا کے ٹاپ کے اوپر لا یا گیا ہے اور دیر کے سانڈسے تھوڑا سا کام رہتا ہے۔ کل بھی میں نے این اتفاقے کے ذمہ دار لوگوں کیسا تھرا بطہ کیا تھا، وہ کہہ رہے تھے کہ آج شام تک پوری بر فہٹالی جائے گی اور انشاء اللہ آج یا کل تک جو بر ف کا کام ہے، وہ ہٹادی جائیگی انشاء اللہ اور دوسری بات سر، یہ ہے کہ لواری ٹاپ سے بر فہٹانا مسئلے کا حل نہیں ہے، اصل مسئلہ جو چترالیوں کیلئے ہے، وہ یہ ہے کہ Already روٹ ہے جس کیلئے پہلے سال، اس سے پہلے سال افغان گورنمنٹ کیسا تھا باقاعدہ ایک معاملہ ہوا اور معاملے کے تحت Via کنزہم اس راستے کو استعمال کرتے تھے۔ اس سال بھی ہوم ڈپارٹمنٹ اور فارم منسٹری کے Through ان کے ساتھ رابطہ کیا گیا ہے اور وہ کیس Process میں ہے اور آج کل حالات ہمارے باجوڑ اور درہ خیبر میں خراب ہیں تو اس وجہ سے وہ تھوڑا لیٹ ہو چکا ہے، مجھے امید ہے کہ اس روڈ کی بھی ہمیں منظوری مل جائیگی۔ تیسرا آپشن سر، وہ لواری ٹنل ہے جو انہی Complete ہونے کو جا رہا ہے اور مجھے امید ہے کہ وہ دس جنوری تک Complete ہو جائے گا۔-----

جناب سپیکر: وہ تو این اتفاقے کے پھر میں نے ہم سے Commitment کیا تھا، اس کا کیا بنا؟

وزیر بہود آبادی: جی سر، وہ Commitment انہوں نے کیا تھا، وہ کہہ رہے ہیں کہ پندرہ جنوری تک لواری ٹنل کے اندر سے عارضی طور پر بسیں چلانی جائیگی جب یہ Complete ہو گا تو سر، ہم سب اسی حوالے سے کوشش میں لگے ہوئے ہیں، انشاء اللہ چترال کا جو مسئلہ ہے، وہ حل ہو جائیگا۔

Mr. Speaker: Thank you.

جناب سکندر حیات خان شیر پاؤ: جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: جی، سکندر خان۔

جناب محمد انور خان ایڈو کیٹ: جناب سپیکر، زہ بیو عرض دا لرم جی، دا لواری قتل

کبنتے چہ کوم کار کیوی۔۔۔۔۔

(شور)

جناب سکندر حیات خان شیر پاؤ: جناب سپیکر، ہم دغه خبرہ زہ کوم جی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دے خو ہم د چترال وزیر دے، د دھلہ ہم تعلق چترال سرہ دے او
دے به د خپلے حلقوے۔۔۔۔۔

جناب سکندر حیات خان شیر پاؤ: جناب سپیکر، پرون ما لہ ہم د چترال وفد راغلے وواو
دیکبنتے جناب سپیکر، خبرہ دا دھلہ چہ دا مخکبنتے نہ پکار وو چہ د دے معاهدے
د پارہ کوشش شوئے وے ੱکھے چہ دا خو ہر چا تھے پتھ دھلہ چہ دے ورخو کبنتے دا
لواری تاپ بندیزی نو دا پکار وو چہ دا مخکبنتے شوئے وے۔ اوس ہم پکار دا دھ
چہ صوبائی حکومت وفاقی حکومت تھے دا اووائی چہ لب زردا افغان گورنمنٹ
سرہ رابطہ اوکری ੱکھے چہ هلتہ کبنتے کافی مشکلات جوڑ شوی دی، د خوراک
ہم هلتہ دیر پرابلم دے او۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی یہ خصوصی ہدایت کی جاتی ہے کہ وفاقی حکومت کیسا تھے اس کو Tackle کیا جائے اور
جتنی جلدی ممکن ہو۔۔۔۔۔

وزیر بہود آمادی: جناب سپیکر، چترال کے عوام کی مشکلات کا ہمیں احساس ہے، ہمارا تو سارا کچھ ہو چکا ہے،
ڈیڑھ مینہ پسلے ہم نے اس کیلئے کوشش کی ہوئی ہے۔

Mr. Speaker: Thank you.

(شور)

امن و امان کی صور تحال پر بحث

جناب سپیکر: آپ لوگ تقریریں کر رکھے ہیں، جن کی باری ہے، آپ ان کو موقع نہیں دے رہے ہیں؟

آوانیں: دے رہے ہیں، دے رہے ہیں۔

جناب سپیکر: جس نے تقریر کی ہے آج اس کو۔۔۔۔۔

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: سپیکر صاحب-----

(شور)

جناب سپیکر: سردار نلوٹھہ صاحب، پلیز۔

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: شکریہ سپیکر صاحب۔ میں مشکور ہوں آپ کا-----

محترمہ نگت یا سمین اور کرنی: جناب سپیکر-----

جناب سپیکر: بس آپ کافلوٹا گیا۔

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: کہ آپ نے انتہائی اہم مسئلے پر جو میں سمجھتا ہوں کہ سارے مسائل سے ہٹ کر آج اس صوبے کے امن و امان کے حوالے سے آپ نے جو-----

محترمہ نگت یا سمین اور کرنی: جناب سپیکر! آپ ہمیں تھوڑا سا ثانِم دیں۔ ایک ضروری ایشو ہے، آپ ہمیں ثانِم نہیں دے رہے ہیں۔

جناب سپیکر: یہ اور وہ کا بھی حق بتاتے ہے، اس بچارے کو کیوں بولنے نہیں دیتیں؟

(شور)

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: مجھے آپ نے جو امن و امان کے حوالے سے بات کرنے کا موقع دیا، میں آپ کا مشکور ہوں۔ جناب سپیکر صاحب، میں سمجھتا ہوں کہ امن و امان کے حوالے سے آج ہمارا صوبہ جس آگ کی لپیٹ میں ہے، یہ ہم سب کی ذمہ داری ہے کہ ہمیں اگر اس صوبے کو آگے لیکر جانا ہے، اور وہ کو مضبوط کرنا ہے تو پھر ہمیں صوبے کے امن و امان کے حوالے سے سوچنا پڑے گا۔ میں سمجھتا ہوں کہ جتنی امیر حیدر ہوتی صاحب، بشیر بلو ر صاحب کی ذمہ داری ہے، اتنی میری ذمہ داری ہے، اتنی ہی اس ایوان کے ہر نمبر کی ذمہ داری ہے۔ ہمیں تمام سیاسی و انسٹی گیوں سے بالاتر ہو کر صوبے کے امن و امان کے حوالے سے کیجا ہونا پڑے گا۔ جناب سپیکر صاحب، میں سمجھتا ہوں کہ اس وقت صوبہ سرحد کی حکومت ایک مضبوط حکومت ہے۔ امیر حیدر ہوتی اور آپ پر اس پورے ایوان نے اعتماد کا اظہار کیا تھا، آج بھی ہمیں اتنا ہی امیر حیدر ہوتی پر اعتماد ہے، جتنا آج سے پہلے تھا۔ اگر اس مضبوط ترین حکومت کے ہونے کے باوجود ہم اس صوبے میں امن و امان قائم نہیں کر سکتے تو میرے خیال کے مطابق ہمیں اس کے حوالے سے جو سابقہ ہماری پالیسیاں ہیں، انہیں Change کرنا پڑیگا۔ جناب سپیکر صاحب، میں سمجھتا ہوں اور میں ہیران ہوں کہ یہ صوبہ جو امن کا گوارہ تھا، جس میں رات دن لوگ آتے جاتے تھے، آج اس کو اس آگ میں

کیوں دھکیلا گیا ہے؟ یہ کس سازش کے ہم شکار ہوئے ہیں؟ جناب سپیکر صاحب، میں تجویز دیتا ہوں کہ ہمیں امریکہ نواز پالیسیاں ترک کرنے کا اعلان کرنا چاہیے۔ یہ صوبہ صرف ہمارا ہے، ہمیں نہ مرکز سے اور نہ کسی اور طاقت سے ڈھٹیشن لینے کی ضرورت ہے۔ ہمیں اپنے عوام، جنموں نے ہمیں اس ایوان میں بھیجا ہے، کی ہتھالیف، ان کے مسائل کے بارے میں سوچنا ہے۔ میں سمجھتا ہوں کہ اگر ہم نے اس سے پہلے واضح اعلان نہیں کیا تو آج ہماری حکومت کو یہ واضح طور پر اعلان کر دینا چاہیے کہ ہم کسی بیرونی طاقت کا کوئی دباؤ قبول نہیں کریں گے، یہ خود محظیاً ملک ہے، یہ خود محظیاً صوبہ ہے، ہم امریکہ کی تمام پالیسیوں پر لعنت بھیجتے ہیں، ان کو ترک کر کے ہم صوبے کی بہتری کیلئے، صوبے کے اندر امن و امان قائم کرنے کیلئے اپنی پالیسیاں تشکیل دینگے اور جناب سپیکر صاحب، کل ہمارے دوستوں نے جو مطالبہ کیا تھا کہ صوبے کے اندر امن و امان قائم کرنے والی ایجنسیوں کے ذمہ دار ان کل موجود نہیں تھے، آج وہ بھی تشریف فرمائیں۔ سپیکر صاحب، میں آپ کی وساطت سے یہ تجویز دیتا ہوں کہ جن لوگوں نے اس صوبے کے اندر آگ لگائی، جن کے ایماء پر ہمارا آپ پر یشنز شروع ہوئے، یہاں پر آرمی کو آج انہی پالیسیوں پر، میں سمجھتا ہوں کہ ان آٹھ میںوں میں کوئی پالیسی Change نہیں ہوئی، کل یہاں پر ہمارے پیپلز پارٹی کے دوست نے کہا کہ پیر صابر شاہ نے بیان دیا تھا کہ صدر مشرف اور صدر رزداری میں کوئی فرق نہیں اور انہوں نے ایک فرق واضح کیا کہ صدر مشرف وردی میں تھا اور رزداری صاحب وردی میں نہیں ہیں تو یہ کوئی فرق نہیں ہے۔ اٹھارہ فروری کو اگر عوام نے ہمیں دوٹ دیئے، یہ تبدیلی لائی۔——۔

جناب محمود عالم: جناب سپیکر، جناب سپیکر، میں جواب دیتا ہوں۔

جناب سپیکر: اس کے بعد، اس کے بعد وضاحت کریں۔

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: یہ تبدیلی لائی تو چسراے بد لئے کیلئے نہیں لائی تھی، کپڑے بد لئے کیلئے نہیں لائی تھی، پالیسیاں تبدیل کرنے کیلئے یہ تبدیلی لائی تھی (تالیاں) اور کوئی پالیسی ہم نے تبدیل نہیں کی۔

جناب محمود عالم: جناب سپیکر!——۔

جناب سپیکر: اس کے بعد، اس کے بعد۔

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: اٹھارہ فروری کو اگر ڈیزل 38 روپے لیٹر تھا تو آج 57 روپے لیٹر ہے، یہ ہم نے کوئی پالیسی تبدیل کی ہے، کون ساری لیف ہم نے عوام کو دیا ہے؟ میں مرکز کی بات کم کروں گا، میں صوبے

کے حوالے سے بات کروں گا۔ میں بشیر بلور صاحب اور امیر حیدر ہوتی صاحب کو پھر یقین دلاتا ہوں کہ ایوان کا ہر ممبر آپ کے ساتھ ہے۔ میری پارٹی مسلم لیگ (ن) کا ہر بچہ بچ آپ کیسا تھا ہے اور جناب بشیر بلور صاحب، 1947 کے بعد اللہ تعالیٰ نے یہ ذمہ داری آپ کے کندھوں پر رکھی ہے، خدار اتدیلی لائیے، ہم آپ کے ساتھ ہیں، آپ کمیٹی بنائیں گے تو ہم صاف اول میں آپ کے ساتھ ہوئے۔ جناب سپیکر صاحب، میں پوچھتا ہوں ان طاقتوں سے جنوں نے ہمیں آگ میں دھکیلا، کونسا فندہ انہوں نے اس صوبے کو دیا، کتنا موبائل گاڑیاں دیں؟ کتنا فور سز ہمیں دیں، کتنا ہمارے بجٹ میں انہوں نے اضافہ کیا؟ ہمیں ان کی کوئی بات نہیں قبول، ہم صوبے میں امن لانے کیلئے اپنی پالیسیاں تشکیل دینگے۔ وہ سواد جو سیاحوں کا مرکز تھا، آج دہشت گردوں کا مرکز ہے۔ جناب سپیکر صاحب، میری یہ تجویز ہے کہ ہم اپنی فور سز کو جدید طرز پر استوار کریں، موبائل گاڑیاں اور جتنی نفری ان کو چاہیے، وہ ہم انہیں دیں۔ جناب سپیکر صاحب، جو سواد سے اور دہشتگردوں کے علاقے سے ہمارے جو عوام نقل و حمل کرتے ہیں، ہمیں انہیں گاڑیاں دینیں چاہیں، ساتھ فور سز ہوں جو ان کو تحفظ دیکر شروع تک لائیں، پشاور تک لائیں۔ مجھے بڑا افسوس ہے کہ کل یہاں پر کسی دوست نے کہا کہ امیر حیدر کی حکومت چند ضلعوں تک محدود ہے، امیر حیدر کی حکومت انہاء اللہ پورے صوبے میں ہے (تالیاں) اور اس کی رٹ پورے صوبے میں ہم قائم کریں گے۔ (تالیاں) ہم امیر حیدر ہوتی کے ساتھ ہیں۔ جناب سپیکر صاحب، میں آپ سے گزارش کرتا ہوں کہ اگر ہماری فور سز، ہماری بخنسیاں صحیح کام نہیں کر رہی ہیں، ان کے سر برہ صحیح ڈیوٹی ادا نہیں کر رہے ہیں تو امیر حیدر ہوتی صاحب مصلحت کا شکار نہ ہوں، ان کی جگہ دوسرے لوگوں کو فرائض سونپیں۔ میں سمجھتا ہا کہ اس سے پہلے امن و امان پر ہم نے بحث کی، مجھے خوشی ہوتی کہ اگر بشیر بلور صاحب گزشتہ آٹھ نوماہ کی کار کردگی ایوان میں پیش کرتے کہ ہم نے امن و امان کے حوالے سے کیا کام کیا، کتنا محنت کی، کماں کماں پہ ہمیں مشکلات ہوئیں اور مزید ہم کن پالیسیوں کے تحت اس صوبے میں امن قائم کریں گے؟ یہ تو غیر تمدنوں کا صوبہ ہے، یہ بہادر لوگوں کا صوبہ ہے، یہ تو جہاں چارہ قائم رکھنے والے لوگوں کا صوبہ ہے۔ جناب سپیکر صاحب، میں سمجھتا ہوں کہ جب ہم امریکہ نواز پالیسیاں ترک کریں گے اور جب ہم اپنی پالیسیاں تشکیل دیں گے تو اس صوبے میں Automatically ساٹھ فیصلہ امن قائم ہو جائیگا اور میں سمجھتا ہوں کہ 'طالبان' کے نام پر اس وقت 'را' کے ایجنسیس، روس سے لوگ، امریکہ سے لوگ ہمارے صوبے کے امن کو تباہ کر رہے ہیں۔ جناب سپیکر صاحب، میں تجویز دیتا ہوں کہ نادر اپنے

جاری کئے ہوئے تمام شناختی کارڈ کی روپیں کریں کہ کن کن لوگوں کو شناختی کارڈ کا جزا ہوا؟ اگر ان میں غیر ملکی ہیں تو فوری طور پر ان کے شناختی کارڈ کینسل کئے جائیں۔ میری یہ بھی تجویز ہے کہ ان ایریاڑ میں جو موبائل کمپنیز ہیں، وہ بھی کم کئے جائیں، کم از کم لوگوں کے پاس موبائل ہونے چاہئیں اور میں یہ بھی تجویز دیتا ہوں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ذرا مختصر کریں۔

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: جناب سپیکر!۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: مختصر کریں جی، اور وہ کو بھی ثانیم دینا ہے۔

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: جناب سپیکر، میں صرف ایک بات کہون گا۔ جناب سپیکر صاحب!۔۔۔۔۔

محترمہ نگmet با سمین اور کرذی: جناب سپیکر! موبائل صرف ان کے پاس ہونا چاہیے، باقی کسی کے پاس نہیں ہونا چاہیے۔

سردار اور نگزیب نلوٹھہ: میری یہ گزارش ہے کہ آپ بعد میں اپنے نمبر پر بات کریں جب آپ کا نمبر آئے گا۔ (تالیاں / قصے) جب میں اٹھا تھا، سپیکر صاحب نے مجھے دعوت دی، یہ ایوان کوئی چند لوگوں کیلئے نہیں بنائے ہے کہ چند ممبر جو ہیں، وہابنی بات کریں اور دوسروں کو موقع نہ دیں۔ جناب سپیکر صاحب،۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی تھینک یو۔ نلوٹھہ صاحب! تھینک یو۔ نلوٹھہ صاحب! تھینک یو۔ زگس ثمین بی بی، زگس ثمین بی بی۔

بیگم زگس ثمین: أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ۔ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ۔

(شور)

جناب سپیکر: آپ دونوں بیٹھ جائیں، بی بی کو موقع دیں، زگس ثمین بی بی۔

بیگم زگس ثمین: جناب سپیکر صاحب، ڈیرہ مہربانی چہ ما تھے د پہ امن و امان باندے د بحث کولو اجازت را کرو۔ دا پارٹی کوم چہ اوں بر سر اقتدار ده، دوئی چہ د عوامونہ بے ووئت غوبنتو نو دوئی بے دا خبرہ کولہ چہ مونبہ پہ دے سیمہ کبے امن راولو، مونبہ پہ د پستنپو پہ لاس کبے د کلاشنکوف پہ خائے قلم ور کوئ، مونبہ پہ بجلی پہ ارزان نرخونو باندے در کوئ، مونبہ پہ درتھ د روزگار موقعاً پیدا کوئ اونورے دا سے ڈیرے خبرے چہ کو موباندے د خلقونہ ووتونہ

واغستلے شو. د سوات میجارتی خلقو، د بونیر او د دیر خپلی شوی خلقو ووتونه
ورکرل، دا خائے، دا خائے خو-----

آوازیں: لیکلے تقریر ایوان کبنسے نہ شی وئیلے-

جانب پیکر: بی بی! هم داسے اووايه ، خیر دغه پریزدی جی، لیکلے پریزدی.-

بیگم زگس ٿمین: دا خائے چه نن دلته کوم حالات دی-----

جانب پیکر: جی، جی.-

بیگم زگس ٿمین: دا خائے چه نن کوم دلته حالات دی، بونیر پریزد ۵، دیر پریزد ۵،
پیبنور ته او گوره، پیبنور کبنسے خوک په خپل کور کبنسے دننه محفوظ نه دی.-
مخکبنسے به سری اغواء کیدل، ماشومان به اغواء کیدل او په تاوان باندے به
راخلاص شو. اوس د سحر په بانگ کبنسے نو سے تپه، بنئے اغواء کیدل شروع
شو، دا خو چیر د شرم مقام دے. دوئ نه خو گیر چاپیر پولیس ناست وی، دوئ خو
بهر نه شی راوتبے، خلق خومونږ ته راخی، عوام مونږ ته راخی، مونږ ته او ستاسو
په شان خلقو ته راخی-----

(شور)

جانب پیکر: یا آپس میں باٹیں بند کریں، یہ بی بی صاحبہ بول رہی ہیں۔ جی بی بی! خان نہ خبرے
کوہ۔

بیگم زگس ٿمین: او پیغور را کوی چه تیکس اخلي، د بجلئ بل اخلي، د او بو بل
اخلي، د روڈونو تیکس اخلي، د او بو بل اخلي او غونډه تیکس لا جدا، مختلف
خلق په مختلفو شکلونو کبنسے د خلقو نه پیسے راغونډوی، د حکومت چیر غت
فرضونه دا دی چه هفوی د خپلو عوامو د جان و مال تحفظ او کری، هغه نشته،
تعلیم و رکری، هغه نشته، د طالبانو په حکم بند شو، د صحت سھولتونه نشته۔ یو
وېه قصہ واورئ، یو فقیر یو کو خه کبنسے آواز او کرو، د خدائے په نامه یو روئی
را کری، د کور نه آواز را غلو چه روئی نشته۔ بیا هغه آواز او کرو یو لپه او په
را کری، د کور نه آواز او شو، او په نشته۔ بیا فقیر آواز او کرو یو روپئ را کری، د
کور نه آواز او شو، روپئ نشته۔ فقیر ورتہ او وئیل، تاسو د نه خه له ناست یئ،

راخی بهر را او خئی، تاسو هم زمونږ په شان بیئ، تاسو سره هم خه نشته او مونږ سره هم خه نشته، راخی چه غونډ شواودواړه خیر غواړو. (تالیا)

جانب پیکر: شنگريي بې بې.

بېگم زګس ٿئين: نه بچے ما له خپل ټائیم را کړه چه زه خپله خبره پوره کړمه.

(قچه/تالیا) حکمران دننه ناست دی، مونږه آوازونه کوؤ چه امن نشته، روئي نشته، بجلئ نشته لوډشیدنگ دی، گیس نشته لوډشیدنگ دی، علاج نشته هسپیتال ویران دی، بچو ته علم نشته سکولونه بند دی، ده ماکے پکښے کېږي، د پوزه د لاندے ده ماکے کېږي، آخر چرته لاړ شو؟ مونږه خودا وايو اپوزیشن ته چه مونږ په اعتماد کښے واخلئ، امن کمیتیانے جو په کړئ، شرپسند په گوته کړئ، خوک چه ئے مرسته کوي، هغه هم په گوته کړئ. زه د زړه د اخلاقه تاسو ته وينا کومه چه راخی غونډ شو، مونږه ټول راغونډ شو، د دے د پاره خه Suggestions درکړو چه مونږه، دا سے نه چه دا کارروائي ډيره او برده شي، سوات کښے یو کال او شو او په وزیرستان کښے کالونه او شو، نتيجه ئے صفر را غله، زه نن دا وايم چه دلته زمونږ مشران ليډران راشي، ډير لوئے لوئے تقریرونه او کړي، عمل پرسه هیڅ هم نه کېږي. زما په خیال کښے خودا حکومت بې اختياره دی، دوئ سره اختيار نشته. که دوئ سره اختيار وسے نون به زمونږ په دے ملک کښے دا حالات نه وو. زمونږ صوبه خو په تباھي باندے روانه ده، مونږ چه سحر را او خونو مونږ وصیت او کړو چه مونږه راخونو زمونږه هیڅ پته هم نه لګي چه مونږ به کورته واپس خواو که نه، دا خه حالات دی؟ دلته مونږ نن خه د پاره راخو؟ (تالیا) ما له جواب را کړئ، ما له جواب را کړئ. زمونږ بچې، زمونږ د وطن ما شومان، زمونږ مئیندے خوئیندے نن د کورونو نه شي راوتې، مونږ سبزيانو له نه شو تلي، مونږ خپله سودا سلف نه شو اغستې. دا خه حالات دی، دا خنګه حکومت دی؟ راشي ما په دے کرسئي کښينو چه زه دا حکومت کولے شم او که نه؟ (تالیا) حکومت بنخو ته پرېږدې. حکومت بنخو ته پرېږدې چه بنخے بهادر سے وي، دوئ رامخښکے کړئ. خنګه چه بینظير

بھتو حکومت کولو، خنگہ چه نورو شیرانو حکومت کولو، هغه شان د حکومت
اجازت را کھئ او خدائے د پاره دے ملک د پاره-----

جناب سپیکر: شکریہ، بی بی۔ شکریہ، بی بی۔

بیگم زگس گھمین: امن و امان د پاره خه دعا او کھئ، په اسمبلی کبنسے لاس او چت
کھئ چه یا اللہ مونبر دے دھشتگردو نه پاک کھے، دا ملک د دھشتگردو نه
پاک کھے۔ دیرہ دیرہ شکریہ سپیکر صاحب، السلام علیکم۔

جناب سپیکر: شکریہ، مربانی۔ زرقابی بی، زرقابی بی۔

محترمہ زرقا: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْشَّيْطَنِ الْجِيْحِيمِ۔ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيْمِ۔

جناب سپیکر: یہ ہماری بہنیں جب تقریر کر رہی ہوتی ہیں تو آپ ان کو ذرا Seriously
سین کیونکہ یہ ہماری سوسائٹی کا انتظامی اہم اور بڑا حصہ ہے، باون پر سٹ آپ کو Represent کر رہی ہیں
تو ان کی Encouragement کیلئے تھوڑا سا آپ ان کو صحیح سین، تھیک یو۔

(تالیاں)

محترمہ ٹائمہت یا سمین اور کرنی: جناب سپیکر، ہم بارہ دن خواست کرتے ہیں کہ ہمیں وقت دیا جائے لیکن
آپ پھر بھی ہمیں وقت نہیں دیتے۔

جناب سپیکر: اسمبلی کاریکار ڈیکھیں، سب سے زیادہ باتیں آپ نے کی ہیں۔

محترمہ زرقا: شکریہ جناب سپیکر، چہ تاسو مونبر لہ موقع را کھہ۔ پرون او ن
زمونبرہ ڈیرو ورو نیرو خوئیندو د امن و امان په بارہ کبنسے دیرے زیاتے خبرے او
بنے بنے خبرے او کھے خو زہ بہ جناب سپیکر، یو خو تجویزونہ درکوم، کہ په
ھغے باندے عمل او شی نو دیرہ بنہ خبرہ به وی خکھے چہ د امن و امان دا مسئله
صرف زمونبرہ د صوبے پورے محدودہ نہ دہ بلکہ دا او س د پورہ ملک جو پرہ
شوے دہ او کیدے شی دیکبنسے پورہ دا بر صغیر یا ایشیاء، یورپ، دا ہول
ملکونہ را کبیر شی۔ کہ او س په دے باندے قابو وانہ چولے شو نو کیدے شی چہ
دا حالات دے نہ زیات خراب شی۔ زما یو خو تجویزونہ دی، اول تجویز خومے
دا دے جناب سپیکر، چہ مونبر لہ پکار دی چہ خپلے خارجہ پالیسی چینچ کھو،
زمونبرہ خارجہ پالیسی آزادہ وی، آزاد، برابرہ او خود مختارہ دوی او په دے
بنیاد باندے نور ملکونو سره د تعلقات استوار کھے شی۔ دویمه دا چہ زمونبرہ

جر که سستم د جو پر کرے شی ئکھے چه مونږه پښتانه یو او زمونږه د پښتو روایاتو کښے دا اهم حصه ده. خپلو خلقو سره د مذاکرات اوشی ئکھے چه دا جنگ زمونږه نه دے، دا په مونږ باندے مسلط کرے شوئے دے۔ دريمه خبره دا جناب سپیکر، چه دلته کښے انصاف نشه دے۔ انصاف چه یو کس ته ملاوېږي، ملاوېږي نو یا خو هغه مړ شوئے وی او یا بودا شوئے وی او مالی طور باندے کنګال شوئے وی۔ بل دا چه دا انګریزی قانون د ختم کرے شی ئکھے چه مونږ سره قرآن پاک شته، هغه یو جامع او مکمل قانون دے، مونږ له د هغے نه فائده اغستل پکار دی۔ بل دا چه عوامو سره مونږه کومے وعدے کرے دی، هغه د پوره کرے شی، هغوي ته د تحفظ ورکرے شی، هغوي کښے د اعتماد پیدا کرے شی، غربت د ختم کرے شی، بیروزگاری د ختمه کرے شی۔ د دے د پاره دا کومے کارخانے چه بندے شوئے دی، هغه د چالو کرے شی او نورے کارخانے د اولکولے شی۔ عوامو ته د بنیادی سهولتونه ورکرے شی چه هغے کښے د هغوي صحت، تعلیم، بجلی، گیس وغیره چه دی، دا د ورته ورکرے شی نو زما خیال دے که دا پوره هر خه عوامو ته ورکرے شی نو هیڅ خبره نه ده چه امن به قائم نه شی۔ مونږه حکومت ته خواست کوټ چه تاسو مخکنې شئ، مونږه تاسو سره یو۔ چه تاسو یو قدم واخلي نو مونږه به د وہ قدمه تاسو سره مخکنې څوانشاء اللہ۔ مهرباني جي۔

جناب سپیکر: اسرارخان ګنڈاپور صاحب۔

جناب اسرارالله خان ګنڈاپور: شکریه، سر، میں آپ کا شکر گزار ہوں کہ آپ نے مجھے بولنے کا موقع دیا۔ سر، امن و امان کے حوالے سے کافی کچھ اس ہاؤس میں کہا گیا ہے اور جیسا کہ آپ نے بھی ہدایت کی تھی کہ ہم اپنی تجاویز آگے رکھیں۔ سر، کل تک امن و امان کی جو تشریح تھی کہ اگر عام آدمی کی جان و مال کا تقدس پامال ہوتا تھا تو حکومت وقت کی یہ ذمہ داری ہوتی تھی کہ اس کا تحفظ یقینی بنائے لیکن آج ہم دیکھتے ہیں کہ حکومت اس کو دو حصوں میں تقسیم کر رہی ہے۔ ایک امن و امان جو کہ ہمارے ایجنڈے کا حصہ ہے اور دوسرا Insurgency ہے، جس کو وہ شورش کرتے ہیں۔ چونکہ امن و امان ایجنڈے پر ہے تو میں امن و امان کے حوالے سے بات کرنا چاہونگا اپنے علاقوں میں اور ان کے حالات بیان کرنے کی یقیناً میری خواہش بھی تھی اور اس معززا یو ان میں رکھنا بھی چاہتا تھا لیکن سر، پشاور اور اس کے آس پاس کے اضلاع کے ممبران کی آہ و فغاں سن کر مجھے یہ اندازہ ہو رہا ہے کہ یہاں پر، جیسے بسوں میں لکھا ہوتا تھا کہ "سواری

سامان کی خود ذمہ دار ہے، اگر یہ حالات ہونگے تو میں اپنے علاقے کے متعلق کیا کہونگا؟ سر، اس میں میں گورنمنٹ سے وضاحت چاہونگا اور وہ یہ کہ کیبینٹ کے فیصلے کے بعد کما گیا ہے کہ پولیس کو فری ہینڈ ہم نے دیا ہے، فری ہینڈ کا سر، مطلب کیا ہو گا؟ سینیئر منستر صاحب بیٹھے ہیں کہ اس کا مقصد اور مطلب پنجاب کی طرز پہ پولیس سٹیٹ بنانا ہو گا یا فری ہینڈ کا مقصد License to kill ہو گا؟ اگر سر، اس کی ہمیں وضاحت کر کے بتاویں، آئی جی صاحب بھی بیٹھے ہیں، کیونکہ یہ ایک ایسی Terminology ہے کہ اس سے مختلف باتیں اخذ کی جاسکتی ہیں اور بطور نمائندگان ہم یہ اپنا فرض جانتے ہیں کہ ہم حکومت سے پوچھیں کہ یہ فری ہینڈ کا مطلب کیا ہو گا؟ کیونکہ صوبے کا، اگر آئین کو دیکھیں، قانون کو دیکھیں تو چیف ایگزیکٹیو ہوتا ہے پھر کیبینٹ ہوتی ہے، اس میں وزراء ہوتے ہیں، یونچ Legislature ہوتی ہے، اگر اس میں کوئی ایک ایسی بادی ہم بنائیں کہ اس کا فری ہینڈ ہو تو گورنمنٹ، جب ان کا ٹائم آئے گا تو مر بانی کر کے اس کی ہمیں وضاحت کر دے۔ دوسرا سر،-----

جناب سپیکر: محترم لاءِ منستر صاحب! تھوڑی سی توجہ دیں، یہ آپ کو سنارہے ہیں۔ یہ آپ کا ٹائم، ذرا سریous ہو جائیں، اس کو بس ختم کر رہا ہوں اگر یہ توجہ سب کی ہے۔

جناب اسرار اللہ خان گندیاں یور: دوسرا سر، آئی جی صاحب کی جانب سے ایک پالیسی آئی تھی کہ ایک ضلع کے پولیس افسران کبھی وہ شاف تھا، بلکہ اے ایس آئی لیوں تک جہاں تک مجھے معلومات ہیں، وہ سارے دوسرے اخلاع میں ٹرانسفر کئے گئے۔ جب ہم اس مقصد کیلئے چیف منستر صاحب کے پاس گئے، کیونکہ ایک سیاسی دور ہوتا ہے، جو لوگ ٹرانسفر ہو جاتے ہیں، وہ آتے ہیں تو سی ایم صاحب نے ہمیں یہ کہا تھا کہ آئی جی صاحب کے ساتھ میری Commitment ہے کہ لاءِ اینڈ آرڈر جو ہے، وہ انشاء اللہ ہمیں ٹھیک کر کے دیں گے اور باقی ان کی پوسٹنگ ٹرانسفر جو ہے، اس میں آپ اور ہم مداخلت نہیں کریں گے اور ہم آپ سے یہ درخواست کرتے ہیں کہ آپ ہمارے ہاتھ مفبوط کریں۔ بالکل سر، اچھی بات ہے، ان کی فورس ہے، یہ کوئی پبلک ہیلتھ یا سی اینڈ ڈیلیو کا محلہ نہیں ہے کہ ہم اس کو اس انداز میں Treat کریں۔ ایک فورس ہے اور فورس کا احترام ہم پہ واجب ہے لیکن سر، تقریباً کوئی چھ سات ماہ ہو گئے ہیں، ہمیں اس کے کوئی ایسے فوائد سامنے دکھائی نہیں دے رہے ہیں اور اس کی میں آپ کے سامنے ایک دو مثالیں بھی رکھنا چاہونگا۔ قبائلی علاقوں میں سر، آپ دیکھیں کہ آرمی جب وہاں پہنچتی تھی تو وہ کیوں کرنا کام ہوئی؟ وہ اس وجہ سے ناکام ہوئی سر، کہ پولیٹیکل انتظامیہ کے پاس جو انتیلی جنس نٹ ورک تھا، وہ آرمی کے پاس

نہیں تھا۔ آرمی جو گئی، وہ As a stranger تھی اور مجھے یاد ہے کہ شروع شروع میں جب 2004ء میں وہاں پہ آرمی آپریشن انگراؤہ اور اس ایریا میں ہو رہا تھا تو وہاں پہ پسلے کیپٹن اور میجر لیوں کے آفیسرز بھیجے گئے اور وہ جب گئے تو پولیسیکل انتظامیہ نے ان سے کہا کہ آپ لوگ ایسا کریں کہ یہ جو غیر ملکیوں کا مسئلہ ہے، انشاء اللہ اس کو ہم حل کرائیں گے لیکن یہاں پہ ایک Collective responsibility ہوتی ہے اور آپ لوگ ذرا تحمیل سے کام لیں تو وہ جو کیپٹن اور میجر لیوں کے آفیسرز تھے، انہوں نے ان سے کہا کہ ہم یہاں پہ ایکشن لٹنے نہیں آئے، ہم آپریشن کرنے آئے ہیں اور پھر سر، ہم نے ان آپریشنوں کا حال بھی دیکھا کہ پھر وہی فوج تھی اور ان کے کانوائیوں کو Protection دینے کیلئے پولیس آگے جاتی تھی، آگے بھی ہوتی تھی اور پیچھے بھی ہوتی تھی۔ تو سر، وہ جو ہماری سماجی میں آرہی تھی، وہ یہ تھی کہ وہ جو انسٹیلی جنس نٹ ورک تھا، وہ ان کے پاس نہیں تھا۔ وہ جس لمبے بالوں والوں کو دیکھتے یا لمبی داڑھی والے کو دیکھتے تو ان کا یہ خیال تھا کہ یہ غیر ملکی ہے یا طالب ہے یا Insurgent ہے یا عسکریت پسند ہے یا شدت پسند ہے۔ کوئی لاہور کا افسر ہوا اور وہاں پہ Posted ہو تو سر، اس کا کیا نٹ ورک ہو گا؟

جناب سپیکر: آپ کے خیال میں اچھی انفار میشن اور اچھی انسٹیلی جنس ضروری ہے۔

جناب اسرار اللہ خان گندے ایور: یقیناً سر۔ مطلب ہے اگر پولیس کو سر، آپ دیکھیں تو وہ تو چلتی ہی انسٹیلی جنس پہ ہے۔ اب اگر آپ کے بنوں کے آفیسرز آئے ہیں اور میرے کلپی میں تعینات ہیں، ان کو کیا اندازہ ہو گا کہ یہاں کلپی میں عزت دار کون ہیں، یہاں پہ بد معاف کون ہیں، یہاں پہ وہ جو Sideline ہیں، وہ کون ہیں؟ تو انسٹیلی جنس سُم تو اس کے پاس نہیں ہے اور اس کو وہاں پہ Establish ہونے میں ناکم تو گے گا، تو یا تو یہ ہے سر، کہ وہ بالکل محدود ہو جائے گا اپنے تھانے تک اور یا وہ آرمی کی طرز پہ ہو گا کہ اس کو پتہ نہیں چلے گا۔ جس لمبے بالوں والوں کو دیکھ لیا، داڑھی والے کو دیکھ لیا تو وہ یہ سمجھے گا کہ یہ بھی شدت پسند ہے۔ اس میں سر، جیسے میں نے آپ سے کہا کہ ایک دو منالیں بھی رکھنا چاہوں گا۔ ڈی آئی خان کی حد تک تو یہ تبدیلی کی گئی تھی، تو جتنا مجھے علم ہے اس کے پیچھے محکمات یہ تھے کہ ڈی آئی خان سٹی کے حالات ٹھیک نہیں تھے اور پولیس کا یہ شک تھا کہ بعض افران ملے ہوئے ہیں جس کی وجہ سے یہاں پہ جو Killings Sectarian ہیں، یہ زیادہ ہو رہی ہیں لیکن ڈی آئی خان سٹی کے حالات تو سر، اس سے بھی شاید خراب ہوئے ہوں، ساختہ یہ ہے کہ جو رور ایریا ہیں، اس میں بھی چونکہ باہر سے لوگ آتے ہیں، اچھے لوگ ہیں، میں یہ نہیں کہتا لیکن یہ ہوتا ہے سر، کہ وہ بے چارے اپنے تھانوں تک محدود ہو کر رہ

گئے ہیں اور انتہی جنس سسٹم ان کا اتنا Reliable نہیں ہے کہ وہ اس کے مطابق کوئی کارروائی کر سکیں۔ اس میں سر، ایک مثال جیسے میں نے کہا کوئی غالباً یہ 23، 24 سال تک کا واقعہ ہے کہ ڈی آئی خان سٹ پولیس کا ایس ایچ او، صلاح الدین غالباً اس کا نام ہے، لکھی سے غالباً آئے ہیں، میرا ایک سپورٹر تھا سر، اس کی عمر کوئی بیس سال کے قریب ہو گئی، اس نے غالباً اس کو لائٹس دیئے یا اشارہ دیا لیکن وہ ٹھسرا نہیں اور اس نے گاڑی چلائی، چونکہ نوع عمر تھاتو وہ شاید اپنی جگہ پر ڈر گیا ہو گا اور پولیس جو تھی چونکہ غیر مقامی تھی، ان کو بھی اس کی Facial reading سے اور Age group چونکہ ایسا تھا کہ اس سے وہ اندازہ نہیں کر پا رہے تھے کہ یہ بندہ ٹھیک ہے یا غلط ہے، انہوں نے اس کے پیچھے گاڑی بھگائی، جب ان کو انہوں نے Cover کر لیا تو انہوں نے اس لڑکے کو، عدنان اس کا نام تھا، اتارا اور اس کو خوب، جیسے پولیس کا طریقہ کار ہوتا ہے، زدو کو ب کیا۔ اس نیچے میں جب اس کی جان پر بن گئی تو اس نے پولیس کے ایس ایچ او سے کہا، میرے بڑے بھائی اکرام اللہ خان کا نام لیا، کہ اس سے بات کر لیں اور میں ان کا سپورٹر بھی ہوں اور میں کوئی ایسا بندہ نہیں ہوں۔ بہر حال سر، پولیس نے بد تیزی سے وہ ٹیلیفون بھی بند کر دیا کہ میں کسی کو نہیں مانتا۔ بھائی نے مجھے فون پر بتایا، صبح کو پولیس نے اس کو مچکے پر چھوڑ دیا یعنی کوئی ایسا Crime نہیں تھا، 107 ہی ہو گی، جس طریقے سے تھا تو انہوں نے بہر حال اس کو چھوڑ دیا۔ بھائی نے فون پر مجھے آگاہ کیا لیکن سر، جب اس کو میں دیکھتا ہوں تو دونوں کا قصور نہیں تھا۔ پولیس کا اس وجہ سے قصور نہیں تھا کہ پولیس کا انتہی جنس سسٹم وہاں پر تھا نہیں، اگر کوئی لوکل ہوتے تو ان کو پتہ ہوتا ہے کہ کون کوئی پولیشیکل فیملیزیز ہیں؟ کون کون اس قسم کے کاموں میں ہوتے ہیں یا نہیں ہوتے ہیں؟ لیکن اگر عوامی نمائندوں یا ان کی فیملیزیز کی بھی یہ عزت نہ ہو کہ پولیس افراد کو کہا جائے کہ آپ مہربانی کر کے، میں اپنی گارنٹی ان کیلئے دیتا ہوں، سن لیں، آپ نہ مانیں لیکن اگر آپ ٹیلیفون ہی بند کر دیتے ہیں تو اس کے بعد جو well developed ہوتا ہے، پولیس کے Against، پھر یہ ہوتا ہے کہ پھر، تم ان کے بارے میں اچھا نہیں سوچتے۔ دوسرا سر، کل شاید آپ نے بھی دیکھا ہو گا کہ ڈی آئی خان کے حوالے سے ایک نیوز آئی ٹیم آیا تھا کہ گھر جات سے تین آدمیوں کو انغواء کر لیا گیا ہے اور ملزم ان جو تھے، کلچری کی جانب چل پڑے۔ سر، مجھے جب اس بات کا علم ہوا تو میں نے گھر سے رابطہ کیا کیونکہ اس سے علاقے کی بدنای ہوتی ہے۔ مجھے پتہ چلا کہ وہاں پر مقامی لوگوں نے چڑ پارٹی تشكیل دی اور انہوں نے وہ بندے Recover بھی کر لیے لیکن سر، اس نیچے پولیس کو یہ ہمت نہ ہوئی کہ وہ مختلف جھگوں پر ٹھسرا کے ان کے جو راستے ہیں تاکہ ان کو بلاک کر لیں اور وہ بندے جو تھے، ان سے

Recovery ہو گئی لیکن جو انغواء کار تھے، وہ چلے گئے۔ میری سر، اس میں گزارش یہ ہے کہ اگر ہم پولیس کو Insurgency کا نام دیکر اس قسم کا Cover مقدس گائے تھی اور آج پولیس مقدس گائے بنے گی تو سر، میں سمجھتا ہوں کہ یہ ہم کوئی اچھا کام نہیں کر رہے ہیں۔ کل سر، یہ ہو گا، ہم جانتے ہیں اور ہم بالکل اس پر یقین رکھتے ہیں کہ ان کے جوان بھی شہید ہوئے، انہوں نے قربانیاں بھی دی ہیں لیکن سر، بات یہ ہے کہ ان کی ایک ذمہ داری بھی ہے، جہاں پر ان کے شدائد ہوتے ہیں، وہاں پر عام لوگ، سکولوں کے بچے، بوڑھے، جوان، وہ بیچارے بھی شہید ہو جاتے ہیں۔ اگر وہ شہید ہو گئے سر، ان کی Protection تو، ایک آدمی اگر وردی اور پھول لگا کر چلتا ہے تو سر، اس کو پتہ ہوتا ہے کہ میں نے کون سار استھان چنان ہے؟ جیسے میں نے کہا کہ وہ پبلک ہیلتھ کے دفتر نہیں جا رہا، وہ سی اینڈ ڈیلوکے دفتر نہیں جا رہا، اس کو پتہ ہے کہ میر آئیا کام ہے اور جیسے حالات ہوئے تو اس کے مطابق ہی مجھے اپنے Reaction کو آگے رکھنا ہو گا۔ گورنمنٹ سے سر، میری یہ گزارش ہو گی کہ یہ دو واقعات سامنے رکھ کے، ایک تو جو انہوں نے باہر کے بندے لگائے ہیں، اس پالیسی کو Review کرے کیونکہ انسٹیلی جنس نظام کے میرے خیال میں وہ فوائد نہیں مل رہے ہیں جن کی ہمیں موقع تھی، یہ ایک تجربہ تھا، آپ نے بھی دیکھ لیا، ہم نے بھی دیکھ لیا لیکن سر، مجھے اس کا کوئی فائدہ و کھاتی نہیں دے رہا۔ سر، اس کے علاوہ میری ایک آخری تجویز اس میں یہ ہو گی کہ جب پرانے وقتوں میں بارڈائریزاں ہوتے تھے جہاں پر یہ ٹرانسیل ایریاز آتے تھے اور جو نکہ اس وقت یہاں پر ہندو بھی رہتے تھے، Pre partition کے دنوں میں بارڈائریزاں میں Village defence کے نام سے بندوقیں تقسیم کی جاتی تھیں، وہ defence یہ ہوتا تھا سر، کہ بارڈائریزاں میں جو لوگ ہوتے تھے، وہ اپنا دفاع خود چنپ پار ٹیوں کی ٹکل میں کرتے تھے۔ گورنمنٹ سے سر، میری ایک تجویز ہو گی کہ وہ Village defence کی وجہ اکنہ تھیں، چونکہ آج کل تو آٹومیک اسلحہ ہے، اگر اس طرز پر دیکھیں اور یہ دوبارہ، اس کی جو ڈسٹری بیوشن پھر ہوتی تھی، آپ کو بھی علم ہو گا کہ علاقے کے جو باشر شخصیات ہوتی تھیں، ان کو دے دیتے اور پھر ان کی Responsibility ہوتی تھی اور ایک محروم بیٹھا ہوتا تھا ہیڈ کوارٹر میں، پھر Annually ان کی ایک چیک اپ ہوتی تھی کہ کس Condition میں ہے؟ اس آسیڈیا پر اگر وہ Village defence کا جواہر ہے، وہ دوبارہ اگر تقسیم کرے تو یہ جو آج کل ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: یہ پولیس کو مفت میں امدادی دستے مل جائیں گے، آپ کے خیال میں ۔۔۔۔۔

جناب اسرار اللہ خان گندھاپور: بالکل، بالکل سر۔ تو میری اس میں یہ گزارش ہو گئی کہ اگر-----
جناب سپیکر: Village defence policing ہو جائے گی؟

جناب اسرار اللہ خان گندھاپور: Village defence Policing کے آئیڈیاپ، کیونکہ آج کل سر،
ان کے پاس اگر اسلحہ نہ ہو-----
جناب سپیکر: یہ آئی جی صاحب ذرائع کروائیں، یہ اچھا پوائنٹ ہے۔

جناب اسرار اللہ خان گندھاپور: اس کے علاوہ سر، میری آپ سے یہ گزارش ہو گئی کہ جب آرمز کنٹرول
پالیسی آئی تھی، اس کی فائل میں ساتھ لایا ہوں، یہ آرمز کنٹرول پالیسی معین الدین حیدر صاحب لائے تھے
اور انہوں نے آرڈیننس کو بالائے طاق رکھتے ہوئے ایک پیزیٹیو لسٹ، تشکیل دی اور ایک نیکٹیو، اور
پیزیٹیو لسٹ میں انہوں نے Pistols of all bores ڈال دیئے اور انہوں نے پہپ ایکشن، کہ جو
آپ کے شارت گن ہیں، وہ ڈال دیئے، رسپیٹر بھی اس میں نہیں آتا اور 22 بور کی جوبندوق ہے، وہ اس میں
ڈال دی تھی۔ اس کے علاوہ جو 222 بور یا 223، جس میں آپ کے 16-M اور یہ کالا کوف آتے ہیں، وہ
سارے اگرچہ Non prohibited bore ہیں لیکن اس کے باوجود وہ چیزیں اب ہم نہیں دے سکتے۔
میری سر، اس میں یہ تجویز ہے کہ Prohibited bore کے حوالے سے ہم صدر پاکستان اور
وزیر اعظم کے پاس جاتے ہیں، وہ اتنی مر بانی کر دیتے ہیں کہ مجھے دو تین لاکسن دے دیئے، کسی اور ایمپلی
اے کو دے دیئے لیکن جو عام پبلک ہے جو کہ Stakeholders ہیں، جس میں ایسا کوئی مالدار طبقہ بھی
ہو گا جو بھی کر سکے گا لیکن اس کی شاید اتنی Access نہ ہو کہ وہ کوئی Reliable weapon
اپنے پاس رکھ سکے، تو میری سر، اس میں یہ گزارش ہو گئی گورنمنٹ سے کہ ایک قرارداد کے ذریعے، وہ
سارا مواد سر، میں ساتھ لایا ہوں، پرانا جو طریقہ کار تھا آرمز آرڈیننس میں، اس میں یہ تھا کہ انہوں نے
بور کے مطابق انکی Classification کی تھی اور پھر آج کل جو Classification ہے، انہوں نے
صرف دونام دیئے ہیں پیزیٹیو لسٹ اور نیکٹیو لسٹ اور یہ سر، اگر آپ دیکھیں شارت گن، اس کی رتبہ ٹھیک
ہے، گھر کی حد تک تو ٹھیک ہے لیکن شارت گن اگر آپ ساتھ Carry کریں اور آج کل اگر ایک آدمی پہلے
سے بیٹھا ہوا ہو تو وہ زیادہ Effective ہے، وہ تو آپ کو سنبھلنے کا موقع بھی نہیں دے گا تو میری سر، اس
میں یہ تجویز ہے کہ 222 بور اور 223 بور کے حوالے سے جو معین الدین حیدر صاحب نے ماورائے
قانون ایک چھٹی کی تھی اور یہ مارچ 2000 میں -----

جناب سپیکر: یہ ابھی بند ہیں، نہیں دیتے؟

جناب اسرار اللہ خان گندھاپور: یہ سر، بند ہیں۔ یہ سر، بند ہیں لیکن یہ-----

جناب سپیکر: نہیں، یہ تو صوابی Jurisdiction میں ہماری نہیں آتے، پر اونٹل-----

جناب عبدالاکبر خان: انہوں نے یہ ایک-----

جناب سپیکر: ہس جی؟

جناب عبدالاکبر خان: معین حیدر صاحب نے جناب سپیکر، جس طرح اسرار صاحب کہہ رہے ہیں، ایک غلط چیز، انہوں نے ایک نو ٹیفیکیشن کے ذریعے ایک Proper Law کو Override کر دیا اور اس نے جو Positive list کی جو لوگ ٹھی، اس کو Non prohibited اور Non prohibited کے جو اس وقت Change کر کے جو اس بنا دیا۔

Mr Speaker: Thank you Jee, thank you.

جناب اسرار اللہ خان گندھاپور: تو اس میں سر، میری یہ تجویز ہو گئی گور نمنٹ سے کہ اگر وہ-----

جناب سپیکر: ایک منٹ، یہ بیشتر بلور صاحب نوٹ کر رہے ہیں، شاید رحیم داد خان بھی آگئے ہیں-----

جناب اسرار اللہ خان گندھاپور: بالکل سر، اگر اس میں-----

جناب سپیکر: تو مرکز کے ساتھ یہ اٹھائیں گے۔

جناب اسرار اللہ خان گندھاپور: ایک ریزو لیو شن کی شکل میں ہم یہاں سے بھیج دیں کہ اس پر وہ پابندی Lift کریں اور ہمیں یہ اجازت دیں کہ ہم عام لوگوں کو 2222 اور 223 بور کے آرمزدے سکے۔ شکریہ

سر۔

جناب سپیکر: جی بڑی اچھی تجویز دیں اسرار اللہ خان گندھاپور صاحب نے، بہت بہت شکریہ۔ جناب گلستان خان صاحب۔

جناب گلستان خان: ڈیرہ مہربانی جناب سپیکر صاحب، چہ تاسو پہ دے اہم موضوع باندے ما تہ د چلو خیالات تو اظہار کولو موقع را کرہ، زہ ستا سو ڈیر زیات مشکور یمہ دے نہ اول د امن و امان پہ مسئلہ باندے زما ڈیرو مشرانو ورو نپو، ٹولو د مختلفو خیالات تو اظہار او کپو او ڈیر بنہ تجویز ہم پکبندے را غلل لیکن خبرہ صرف د تجویز ور کولو پورے نہ دہ، پہ دے باندے د عمل کولو ضرورت دے۔ چہ کلہ نہ الیکشن شوے دے او موں دے اسمبلی تہ

رارسیدلی يو، روزانه د امن و امان په مسئله باندې خبرې کېږي ليکن په دې
 باندې عمل نشيته. مونږ چه خه هم وايو، د هغې اوسيه پورے ما ته خوچرته عمل
 نه بنکاري. د عمل ضرورت دې، د خبرو کولو ضرورت نه دې. تجاویز خودير
 مختلف قسمونو سره راغل، خوک وائي چه دا سې د اوشي، خوک دا وائي ليکن
 زه دا وايم چه په دې باندې نن مونږ ته، تولو ته دا ذمه واري رسپړۍ چه په دې
 باندې متفقهه کښينو او دې باندې سوچ او کړو چه دا جړ يا دا بنياد د کوم خائے
 نه شروع شوې دې او دا به خه رنګه سرته رسی، دا جړ به مونږ خه رنګه ختمو؟
 دا د امن و امان مسئله چه کومه شروع شوې ده، په دې باندې د سوچ او د فکر
 کولو ضرورت دې چه مونږه خه او کړو د دې د پاره؟ اوسيه پورے خوک د
 شرپسندو ذکر کوي، خوک د طالبانو ذکر کوي، خوک د آرمی ذکر کوي چه
 آرمی راغله او دا قصه ئے ختمه نه کړه، شرپسندو دا او کړل، دائے او کړل. زما
 ضلع خاکړنک چه پکښې پروون هم د امریکے جهازونه راغلی دی او کافی
 ټائېم پورے ئے هلته لاندې پروازونه کړي دی او دا خلقئے ويرولى دی. زه دا
 وايم چه مونږ خود طالبانو متعلق دېرې خبرې کوؤ، د نورو خلقو متعلق دېرې
 خبرې کوؤ، د فوج متعلق هم خبرې کوؤ ليکن د امریکے دا جهازونه چه روزانه
 زمونږ په علاقه کښې کله میزائیل وولی، کله بمباری کوي، کله رادرومی او
 لاندې پروازونه کوي، خلق ويروی نو په دې باندې مونږه کله هم دا سوچ
 او نکړو چه د دې خه حل کول پکار دی، دا لار خه رنګه نیول پکار دی چه دا
 جهازونه بند شي؟ مونږ ټول عمر په ریکویست تیروو، سوال کوؤ چه دا جهازونه
 به مونږ په داسې سوال سره بند کړو. کله یو این او ته سوال کوؤ، کله چا ته سوال
 کوؤ، کله د امریکے صدر ته سوال کوؤ چه جي ته مهرباني او کړه، دا ستاسو
 جهازونه د نه راخې. زمونږ ائر چیف وئیلی وو چه مونږ سره دا قوت شته چه مونږ
 دا جهازونه بندولې شو. که مونږ سره واقعی دا قوت وي چه دا جهازونه مونږ
 بند ولې شو نو زه د دې حکومت نه دا پوبنتنه کول غواړم د دې هاؤس په
 وساطت سره چه بهئ دا خلق ولې نه منع کوي؟ پکار ده چه د دې خلقو خلاف دا
 زمونږ حکومت راجګ شي او دا جهازونه، که یو جهاز ئې چرته او غورخولو،
 زه دا وايم چه دا خلق به بیا دا جرات او نکړي چه دلته دا جهازونه راشی. روزانه

مونږه د میزائیلو شکار يو. (تالیا) یو طرف ته مونږ وايو چه مونږ خو ایتمی قوت يو، د سے ایتمی قوت باندے به مونږه خه کوؤ، دا ایتمی قوت به مونږ ته کله پکاریپری؟ چه د انديا جهازونه راشي، په هغے باندے خو دا تول ملک سراپا احتجاج د سے، په قومی اسمبلي کښے پرسې خبر سے اوشوئه چه د انديا جهازونه راغلي دي. آيا دا قصه صرف د پنجاب حدود پورے ده؟ پنجاب کښے خو صرف جهازونه راغلي دي، زمونږه قومی اسمبلي هم قراردادونه پرسې پاس کول، زمونږه صوبائي اسمبلي قراردادونه پرسې پاس کول لیکن دلته خو زما روزانه خلاف ورزی کېږي لګيا د سے. روزانه Basis باندے دا د امریکے جهازونه راخى او میزائیل ولی، بې گناه خلق شهیدان کوي، په د سے باندے خو مونږ تر اوسمه پورے خه او نه وئيل. دا پاکستان صرف د پنجاب حدود پورے د سے، دا زمونږ بچې د پاکستان بچې نه دي؟ (تالیا) مونږ ته پکارده چه اوبل اوبل دا شے بند کړو چه دا بند نه کړو، تر خو پورے چه مو دا بند کړے نه وي، دا خواوس یوه لاره ده او ورته همواره مو کړه. زمونږه آرمى لاره، آرمى علاقه خالي کړه، اوسم به د امریکې جهازونه راخى او په مونږ باندے به بمبارى کوي او دا به وائى چه دلته خوشپستند وو. دويمه خبره دا ده سپیکر صاحب، لکه خه رنګه چه اسرار خان او وئيل زمونږ پولیس په باره کښ، زما د تانک د ايس پې چه کله دا پوزیشن شي چه د سے د کور نه اووځي، دوډه موټر سائیکلز ورته مخې ته وي، دوډه ګاډۍ ورپسے وي، د هغې په مینځ کښے د سے په پرائيویت ګاډۍ کښے روان وي، ورپسے دوډه ګاډۍ وي نو چه د پولیس ايس پې دا پوزیشن وي او د سے په دور پدر ګوش کښے درومي نو تاسو دا اووايې چه د هغه نورو خلقو به خه حال وي، د سے به مونږ ته حفاظت خه راکوي، د سے به زمونږه Protection خه کوي؟ (تالیا) د شرم مقام د سے چه په اوږدو باندے ئې ستارونه لګولی وي او پچاس کسان نفری د ده په حفاظت باندے لکیدلې وي، پچاس کسان نفری، ايم پې ایس ته خو چه یو سپاهی ورکړي نو هغه دا ورته وائى چه ما سره د نفری کمسه د سے. ما ته ئې وئيلې وو چه ما سره د نفری کمسه د سے، زه دا ستا سپاهی Withdraw کوم نو ما ورته او وئيل چه بالکل ئې Withdraw کړه، زه دا قرباني کوم چه زما په ضلع کښے د پولیس کمسه د سے نو زما دا قرباني ده چه زما

سپاہی Withdraw کرہ لیکن ما وئیل ایس پی صاحب، دا ستا حفاظت چه پنخوس کسان کوی لکیا دی، دا لوئے د شرم مقام نہ دے؟ پکار خودا وہ چہ ته خو بغیر د گارڈ، بغیر د سپاہیاںو خپل دفتر ته تلے، کور ته راتلے، بھرتلے، چرتہ گشت د کولے، چھاپہ د اچولے، زما ایس پی صاحب دا کردار نہ ادا کوی۔ نو د یوے ضلعے د ایس پی چہ دا پوزیشن وی چہ هغہ په دو مرہ حفاظت سره دفتر ته راخی نو مونبر ته به دے خہ Protection را کری؟

جناب سپیکر: جی، آئی جی صاحب نے سن لیا۔ ملک گلستان صاحب! مختصر کریں۔

جناب گلستان خان: دویمہ خبرہ دا د جی چہ زما پہ ڈستیر کتے کبنسے یو سیکریٹریت دے، یو غتہ بلڈنگ دے جی، پہ هغے باندے د ہیر تائیں نه فوج قبضہ کرے وہ۔ اوس د هغہ خائے نه فوج Withdraw شوئے دے، فرنٹیئر کور را گلے دے۔ زہ دے گورنمنٹ ته دا ریکویسٹ کومہ چہ مہربانی د اوکری زما هغہ ڈستیر کتے سیکریٹریت چہ کوم دے، د فرنٹیئر کور نہ د خالی کری چہ زما دا ڈستیر کتے آفسیز ہلتہ شفتہ شی او خپل کار شروع کری۔ نوزہ یو وار بیا ہم ستاسو شکریہ ادا کوم چہ تاسو ما تہ پہ دے اهم موضوع باندے موقع را کرہ او زما دا تجاویز دی د دے ہاؤس د پارہ چہ د خبر وخت نہ دے جی، د عمل وخت دے د عمل، عمل پکار دے۔ گورنمنٹ د مونبر ته آرڈر کوی، مونبر ورسہ یو۔ والسلام۔

جناب سپیکر: انشاء اللہ، شکریہ جی۔ یہ پاپولیشن ویلفیر کے منسٹر سلیم خان صاحب کی طرف سے 'Seminar for Parliamentarian' کا انعقاد کیا گیا ہے تو ابھی جب اجلاس کی کارروائی ختم ہو جائے گی تو آپ سب اس میں شرکت کریں گے۔ میرے خیال میں اس میں کچھ کھانلیپنا بھی ہو گا ادھر تو چائے کا وقفہ ادھر نہیں ہو گا۔ مہربانی کر کے خالی تجویز تک رہیں کیونکہ بہت زیادہ لسٹ ہے، دو دو، تین تین منٹ۔ وجہیہ الزمان صاحب! دو تین منٹ سے زیادہ آپ نہیں لیں گے، کوئی صاحب بھی دو تین منٹ۔

جناب وجہیہ الزمان خان: شکریہ، جناب سپیکر۔ میں آپ کا براہ مشکور ہوں کہ آپ نے اس اہم موضوع پر مجھے کچھ کہنے کا موقع دیا۔ مجھ سے پسلے کافی اچھی اچھی تجویز سامنے آچکی ہیں جن کو میں دہرانا نہیں چاہوں گا لیکن میرے اپنے ذہن کے مطابق یہ جو کچھ بھی ہمارے ملک میں ہو رہا ہے، اس کی مثال ایسی ہے کہ جیسے شطرنج کھیل جا رہی ہے اور ایکسٹر نسل ہاتھ اس میں پوری قوم کو مرے بنائے شطرنج کھیل رہے ہیں اور اس کی وجوہات جو ہیں، میں ایک دفعہ ایک عالم سے بات کر رہا تھا تو میں نے ان سے کہا کہ جی یہ کیا وجد ہے کہ

آج کل سفار اسلام پر غالب آئے ہوئے ہیں؟ عراق میں دیکھ لیں، ایران میں دیکھ لیں، افغانستان میں دیکھ لیں، پاکستان میں دیکھ لیں، ہر جگہ جہاں مسلمان ہیں، ان کے اوپر یہ حملہ ہو رہے ہیں اور ان کے ساتھ یہ زیادتی ہو رہی ہے؟ تو انہوں نے بڑا Simple سچا جواب دیا۔ انہوں نے کہا کہ اسلام کے اوپر کفر کبھی غالب نہیں ہو سکتا جب تک کہ مسلمان صحیح مسلمان ہوں۔ جب ایمان میں کمزوری آتی ہے تو تب سفار غالب ہوتے ہیں ورنہ نہیں ہوتے۔ تقاریر جناب سپیکر، ہمیشہ سے اس ایوان میں بھی ہوتی آئی ہیں، ایوان بالا میں بھی ہوتی آئی ہیں، اس کے حوالے سے، اپنے لاءِ اینڈ آرڈر کے حوالے سے بھی اور بے شمار حوالوں سے لیکن میں سمجھتا ہوں کہ جب تک Sincerity نہیں ہے، جب تک Commitment نہیں ہے، نہیں ہے تو آپ Deliver نہیں کر سکتے۔ اگر میں ایک بات کہتا ہوں اور خود اس پر عمل نہیں کرتا تو میں دوسرے سے Expect کیسے کر سکتا ہوں؟ یہاں ہم باقیں بہت اچھی کرتے ہیں لیکن آگے جا کے اعمال میں جو ذاتی مفادات آگے آتے ہیں تو وہاں پر جا کے ہم سچھر ہو جاتے ہیں جو کہ بڑے افسوس کی بات ہے۔ (تالیاں) جناب سپیکر، آج کل اسلام کے نام پر دہشتگردی ہو رہی ہے، اس کی جو بنیادی وجہ میرے سامنے آتی ہے، وہ یہ ہے کہ ہمارے ہاں تعلیم کا فقدان ہے۔ سکولز کی بلڈنگز بنا دی جاتی ہیں، ایجو کیشن نہیں ہے، ہمارا سلیمیس اسلامی نہیں ہے اور میں سمجھتا ہوں کہ کلاس ون سے لیکر میٹرک تک اگر آپ اتنی اچھی قرآنی تعلیمات دیں پچے کو کہ By matric اس کے پاس Ample تعلیم اسلام کی ہو تو یہ دہشتگردی کبھی عمل میں نہیں آسکتی۔ ایجو کیشن نہ ہونے کی وجہ سے، Especially ہمارے وہ دور دراز علاقے جہاں پر لوگوں کے بچوں کو ایجو کیشن نہیں مل سکتی، بیروز گاری ہے، بھوک ہے، ایک وقت کی روٹی میسر نہیں ہے، وہاں پر جب باہر سے کوئی آدمی آتا ہے اپنے Vested interest لے کے اور وہ اسلام کی بات کرتا ہے تو چونکہ دل میں تو سب مسلمان ہیں لیکن تعلیمات نہیں ہیں تو جو اسلام کی تصویر وہ پیش کرتا ہے، وہ اس کو اسلام سمجھ کے ساتھ کھڑا ہو جاتا ہے۔ اس کو میری اطلاع کے مطابق دس سے بارہ ہزار وہاں پر تنخواہ بھی ملتی ہے، اس کو اسلحہ بھی ملتا ہے، اس کو اسلام کی ایک بڑی تصویر پیش کی جاتی ہے جس پر اس کو ملک کر کے ایسی جگہ بھیج دیا جاتا ہے کہ جس میں نہ جنت کا پتہ ہے، نہ دوزخ کا پتہ اور میں سمجھتا ہوں کہ دہشتگردی جو ہے، اس کا اسلام سے دور درست کوئی تعلق نہیں۔ اسلام میں تو بغیر ضرورت کے آپ ایک چڑیا کو بھی نہیں مار سکتے، انسان کو مارنا تو بت دور کی بات ہے۔ تو وہ پچے ہمارے جن کی تعلیم نہیں ہے، ان کو اسلام کی تصویر دکھا کے، غلط تصویر دکھا کے اسلام کے راستے پر ڈال کے، ان کا

اپنا جو تجویز کردہ اسلام ہے، اس کو استعمال کیا جاتا ہے۔ تو اگر ہمارے سکولوں میں تعلیم ایسی ہو جائے کہ میٹر ک تک بچھجھ معنوں میں اسلام کی سوچ بوجھ رکھے تو وہ کبھی ایسے دہشتگردوں کے ہاتھ میں نہیں کھیل سکتا اور یہ ایک سازش ہو رہی ہے جناب سپیکر، جب سے ہمارے پاس Atomic power کی Declaration ہوئی ہے، اس کے بعد سے کفار پر یہاں ہیں۔ ان کو پتہ ہے کہ یہ ایک مضبوط قوم ہے اور جس وقت مشکل کھڑی ہو گی، یہ اس کو استعمال کرے گی۔ تو انہوں نے مبکی ایشو بنا کے کہ جی چونکہ یہ دہشتگرد ہیں، یہ ان کے ہاتھ نہ چڑھ جائے، اسلئے اس کو ختم کیا جائے۔ وہ دہشتگردانی کے پیدا کرنے ہوئے ہیں اور انہی کے بھتیجے ہوئے ہیں اور ساری Financing ان کی ہو رہی ہے۔ آج طالبان کا نام لیا جاتا ہے، میں سمجھتا ہوں طالبان تو مسلمان ہیں، انہوں نے افغانستان میں اپنی حکومت میں اسلامی روانج کو قائم کر کے دکھایا، امن و امان کی بہترین صور تھال دکھائی ہے اور انہوں نے وہاں پہ بے مثال قسم کا نظام چلا کے دکھایا ہے (تالیاں) جس سے کہ امریکہ خائف ہوا اور افغانستان پر حملہ کیا اور طالبان کو ہٹایا اور اپنے غلط ذہن رکھنے والے، ان کے ایجادنے پر چلنے والے لوگوں کو طالبان کا نام دیکر، گھسا کر اسلام کو بدنام کیا جا رہا ہے۔ (تالیاں) جناب سپیکر، دینی جماعتوں کی بات میں نہیں کروں گا، میرے بھائی جاوید عباسی صاحب نے کہا کہ دینی جماعتوں کو اپنا کردار ادا کرنا چاہیے، پانچ سال اللہ نے، میں سمجھتا ہوں کہ سب سے Longer tenure ان کو دیا، اس میں کچھ Perform نہیں ہو سکا۔ (تالیاں) اس میں گزارش یہ ہے کہ میں علماء کے خلاف نہیں ہوں، علماء کا میں ہمیشہ بڑا احترام کرتا رہا ہوں لیکن جو سیاست میں آگئے ہیں، وہ دین چھوڑ کر سیاسی ہو گئے ہیں، تو میں ان علماء سے گزارش کرتا رہوں جو کہ صحیح علماء ہیں، وہ آئیں اور اپنا کردار ادا کریں۔ (تالیاں) جناب سپیکر، میں آج یہ دیکھ رہا ہوں کہ اس ملک میں ایک مافیا ہے، اس مافیا میں ہم میں سے بھی ہیں، آرمی میں سے بھی ہیں، بیور و کریمی میں سے بھی ہیں اور عوام میں سے بھی لوگ ہیں۔ عوام میں اتنے بڑے بڑے Industrialist ہو سارا دن یہاں پر اپنی Hegemony چلاتے ہیں، وہ لوگ ہیں کہ جن کے پاس اتنی بہتان میں پیسہ ہے کہ جب کوئی صحیح حکومت آنا بھی چاہے تو وہ Financial crunch پیدا کر دیتے ہیں جس کی وجہ سے وہ Move نہیں کر سکتے۔ تو یہ ایک جو گھناؤنا قسم کے مافیا کا ہاتھ ہے، جب تک ہم آپس میں ذاتی مفادات سے بالاتر ہو کر، سیاسی مفادات سے بالاتر ہو کر ایک ایجادنے پر اتفاق نہیں کریں گے تو ہم ان کا مقابلہ نہیں کر سکتے۔

جناب سپیکر: صحیح بات ہے جی۔

جناب وجیہہ الزمان خان: جناب سپیکر، اس ملک میں دیکھنے میں آیا کہ سابقہ حکومت میں، گو کہ میرا تعزیق، لیگ سے ہے، ججز کو Suspend کیا گیا، ان کو گرفتار بھی کیا گیا، ان کے ساتھ زیادتیاں ہوئیں، میں اس وقت بھی اس کے خلاف تھا۔ میں چاہتا ہوں کہ جو ڈیشٹری جو ہے، وہ بالکل Independent ہوا اور اس میں کسی قسم کے اختلافات، اس میں Interference نہ ہو۔ جب تک ایک عام غریب آدمی اور صدر تک قانون ایک نہیں ہو گا، ہم اپنے اس ایجمنٹ کو ہمیں نہیں پہنچ سکتے، ہمیں اس پر پھر تقریبیں ہی کرنی فضول ہے، بتیں ہی کرنی فضول ہے۔ میں سمجھتا ہوں کہ ججز کو بھی بحال ہونا چاہیے (تالیاں) اور پولیس کی بات اسرار گندراپور صاحب نے کی، بڑا چھاپو ائٹھایا، اس کی میں تھوڑی مزید وضاحت کرنا چاہوں گا کہ ایک اور بنیادی وجہ کر پشن کی اور اس میں میں سمجھتا ہوں کہ بے سروسامانی کی یہ ہے کہ ہمارے معاشرے میں Persuade کیا جاتا ہے ڈیپارٹمنٹس کو کر پشن کی طرف، اگر ہم فی الحال ڈیو یلمینٹل فڈ بند بھی کر دیں، کیونکہ اگر ہم بند نہیں کرے گے تو جو ڈیپارٹمنٹس کی حالت ہے، وہ اس میں ضم ہو جاتا ہے، غریب نہیں پہنچتا، اس کو بند کر کے پہلے ہمیں اپنے انسٹی ٹیو شنز کو پیروں پر کھڑا کرنا چاہیے۔ پولیس سب سے Important ہے، ہم پولیس سے یہ تو Expect کرتے ہیں کہ دہشت گروں کو روکے، ہم پولیس سے یہ تو Expect کرتے ہیں کہ وہ اپنی جان پر کھیل جائے لیکن کبھی ہم نے یہ دیکھا ہے کہ اس کو تھواہ کیا ملتی ہے، آیا اس کے بچے ابھے سکول میں پڑھ سکتے ہیں؟ (تالیاں) آیا وہ اپنے گھر کی بجائی کابل دے سکتا ہے؟ تو بنیادی ضرورت یہ ہے کہ سب سے پہلے پولیس والوں کیلئے ایک بجٹ تیار کیا جائے کہ جس میں اپنے اختیارات کے مطابق اس کو تھواہ ملے اور اس کو ایک Respectable existence ملے اور جب اس کو Respectable existence ملے گی، تب ہم ان سے Expect کر سکتے ہیں کہ وہ Perform کرے گا۔

جناب سپیکر: بالکل جی۔

جناب وجیہہ الزمان خان: اور آہستہ آہستہ اسی طرح ڈیپارٹمنٹس میں اگر بہتری لائی جائے اور جناب سپیکر، دوبارہ دہراوں گا کہ ذاتی مفاد اور سیاسی مفاد سے بالاتر ہو کر جب تک ہم ایک ہو کر نیشنل انٹرنسٹ میں نہیں سوچیں گے تو یہ تقاریر پہلے بھی ہوتی آئی ہیں اور آئندہ بھی ہوتی رہیں گی، میں سمجھتا ہوں کہ کوئی خاطر خواہ تبدیلی نہیں آسکتی۔ بہت شکریہ جناب سپیکر، میں آپ کا مشکور ہوں۔

جناب سپیکر: شکریہ جی، شکریہ جی۔ محمد علی خان صاحب، محمد علی خان صاحب۔

جانب محمد علی خان: أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الْرَّجِيمِ۔ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ۔ شکریه مستیر سپیکر، چه د ڏیرو ورخو د Sit, stand نه پس د مونبر له نن موقع را کړله۔ سپیکر صاحب، زه به د شبقدر په حواله خبره کوم چه هلتہ اوسم اوسم آپریشن هم شوئے دے او هلتہ دا مسئله د لاءِ ایندہ آرڈر مونبر ته ڇیره پیښه ده۔ آپریشن خواشو، آرمی لا شته، مليشا هم شته، پولیس او ایف سی هم شته او سپیکر صاحب، د هغے با وجود هم هغه بله ورخ سپری راغلل او هغه خائے کښے چه کوم خائے کښے پولیس او ایف سی په سوؤنونو پراته ده، د هغے نه په سل گزه فاصله کښے په یو کورئے راکتے اوویشتلي، گرنیده ئے پرسے گزار کرو، ډزے پرسے او کړلے۔ با وجود د دومره آپریشن او د دومره فورس چه هلتہ پروت دے، هلتہ دا حال دے شبقدر کښے۔ مونبره دا وايو چه امن و امان د راشی، په دے جد و جهد کښے هغه ټول خلق پولیس سره، حکومت سره ملګری دی۔ یو خائے کښ هم دومره زرامن و امان نه دے راغلے، سوات خوتباہ شو خير، هغه به خه او وايو خو که هنگو کښے دے، نورو ځایونو کښے دے، هلتہ دومره زرامن و امان نه دے راغلے چه خومره زر په شبقدر کښے راغلے۔ داد دے وجے راغلے چه عوامو غوبنتل، د امن و امان د پاره پولیس سره، حکومت سره ئے ملګرتیا وه نو هلتہ هغه ما حول جوړ شو۔ اوسم هلتہ پولیس لکیا دے، لستونه ئے جوړ کړی دی۔ تهیک ده، هغے کښے یو لست جوړ شود سپیشل برانچ، بل تهانرو جوړ کړو، اوسم هغه تهانرو والا ناست دی خپل نور نور لستونه جوړوی، نومونه پکښے لیکی چه دا فلاڼکے ولد فلاڼکے، ته د طالبانو ملګرے یې، تا هغوي له روئي ورکړے وه، چائے د ورکړے وه۔ هغوي به اوسم نيسی او بیا په ایف سی آر کښے لیږی جيل ته او دا بې گناه خلق چه د کومو د هغوي سره هډو روزکار نه وو، هغوي نه بیا پیسے اخلى نو هغه پولیس یو ذريعه جوړه کړه د آمدن، هغه تهانروے والا په خوبنې باندے خلق نيسی او پیسے ترسے اخلى او پریږدی ئے۔

جانب سپیکر: نه ستا په خیال بې گناه خلق نيسی؟ او----

جانب محمد علی خان: بې گناه جي، گناهکار ما ته معلوم دي، ما هم ورته په گونه کړي دي، هغوي پولیس ته هم معلوم دي، حکومت ته معلوم دي، کمشنر صاحب ته هم معلوم دي، تولو ته----

جانب سپیکر: آئی جی صاحب! دا اورئ، نوبت کړئ دا پوائنټ۔

جانب محمد علی خان: سپیکر صاحب، که د پولیس په ذريعه، د پولیس خبره وے نو پولیس هلتہ، تاسو خو اووئیل چه دوئ د نوبت کړی خو هیڅ هلتہ مونږ سره کوآپریشن نشته دا کمشنر صاحب دے، ارباب شاه رخ یا زمونږدی سی او دے د چارسدے، هغوي لکیا دی په خپل طور کوشش کوي۔ که پولیس ته خبره وړاندې هم کړو نو هغه تهانېو کښے جي دا سے خلق لکیدلی دي، که ايس ایچ او دے، که محرر دے، که کومه عمله ده، هغه ټول هم دغه خلق دی۔ زه ډی پی او صاحب له لارم، ما اوئیل چه دا کوم خلق د لګولی دي، دا بدل کړه، سم خلق راوله نو هغوي ډیر په افسوس ما ته اووئیل چه زه نه شم کولے دا کار۔ په بدمعاشی ئے نه دی وئیلی، په افسوس ئے اووئیل۔ وئیل چه دا ټول کسان چه د چا ډا دی، د دوئ وینا شوئه ده، دا زه نه شم خوچولے۔ که دا ته بدلول غواړی نو ته لار شه سی ایم صاحب سره خبره او کړه۔ نو چه زمونږه هلتہ دا حال دے چه زمونږه هلتہ ایس ایچ او، محرر، ډی ایس پی، ایس ایس پی نه شی راوستله نو بیا به هغه سوات کښے خه امن و امان راشی؟ ټول سفارشیان را ټول شوی دی او جوړ جي، یو غیر منتخب سړے دے، دلتہ ناست دے، د دے ټول فساد جوړ هغه دے، د ټول فساد جوړ هغه دے۔ زه دا وايم چه که دوئ وائی مونږه پولیس ته فری هیندې ورکړے دے نو فری هیندې خنګه وي؟ چه دا ایس ایچ او، محرر، ډی ایس پی، ایس پی، ټول په سفارش ترا ایس ایس پی پورسے، آئی جی صاحب له زه خپله دوه خله تله یم، یو خل دا ملک ګلستان راسره هم وو، نیمه ګهنته انتظار مو او کړو، خلق به راتلل ملاویدل به، هغه به تلل او مونږ ناست وو۔ ملک صاحب اووئیل دا خنګه چل دے؟ ما اووئیل چه زه خودرنه ملک صاحب لارم او ته بس کښينه۔ مخکښے د هغې نه ورغلې وومه، انتظار مو او کړو، دیکښې هغه را اوتلو، وئیل ئے چه زما میتینګ دے نو چه آئی جی پولیس یو منتخب ایم پی اے له ټائئ نه ورکوي، هغوي سره نه ملاویدی، د نورو، د ایس ایس پی دا حال وي نو هغه ملک کښې به خه امن و امان راشی، خه حال به جوړوی؟ زه۔۔۔

جانب سپیکر: د دغه نه پس بیا تاسو، ګلستان خان، اخوا چیمبر ته به راخنی، دا مسئله به هلتہ حل کوؤ جي۔ ډیره شکریه۔

جناب محمد علي خان: جي يو دوه خبرهه دی. يو په شبقدر هسپتال کښے او يوبى ایچ يو پير قلعه کښے فورس پروت دی، پوليس پراته دی، دوئ ته د اووائی چه دا پوليس لاړ شی ايف سی قلعه ته، چه هلتہ لاړ شی داد خه-----

جناب سپیکر: هسپتال خالی کول غواړی؟

جناب محمد علي خان: هسپتالونه راته خالی کړي، دا راته خالی کړي او سپیکر صاحب، يوه خبره بله ده چه دی دغه کښے پوليس له خو حکومت لګیا دی، مونږه هم غواړو چه نور هم سهولتونه ورکړي خو پوليس سره د امن و امان راوستو کښے د ايف سی هم دېر لوئه لاس دی نو پکار ده چه پوليس ته خه مراعات ملاوېږي نو فرنټيئر کانستيبلري ته هم پکار ده چه هغه مراعات ملاوې سی.-

جناب سپیکر: تهیک خبره ده.

جناب محمد علي خان: او بله دا ده سپیکر صاحب، چه ما لس ورخے مخکښے يو کال اتینشن جمع کړے دی، لس دولس ورخے اوشولے، هغه کښے خوپکار دی چه چوبيس گهنتو کښے، زيات نه زيات دغه پکاروی، دا لس ورخے اوشولے زما د هغه هیڅ پته اونه لکیده.

جناب سپیکر: دا به په خپل تائیم باندې هم راشی جي.

مفتی سید حنان: جناب سپیکر!-----

جناب سپیکر: نه جي، دا ستاسو مشر به خبره کوي.

جناب محمد علي خان: اصل کښے مسئله دا ده جي، سپیکر صاحب، هغه هم لااء ايند آردر سره خبره ده، زمونږ په چار سده کښے ایکسیئن ناست دی په خپله خوبنہ کارونه ورکوي، هغه کښے هم مسئله جوړېږي د لاء ايند آردر، جوړېږي به، خا مخا به جوړېږي.

جناب سپیکر: مفتی جانا صاحب! تاسو کښینې جي.

جناب محمد علي خان: هغه د شبقدر هسپتال کښے دی، خدائے د ورسه بنه او کړي، درانۍ صاحب په وخت هلتہ خومړ پیسے منظوري شویه دی، هغه تیندر شولے،

مونبود اکرم خان در انی ڈیر مشکور یو، هغه ٹیندر شولے او د هغه ٹیندر تاریخ په اخبار کبئے را غلے دے، هغه ئے اونکولے، بیا ئے په پتھہ پتھہ ورکولے۔ ایک کروپر ساتھ لا کھ روبئ د هفوی نه رشوت واغستو، کمیشن ایدوانس او یو د تھیکیدار په اکاؤنٹ کبئے ئے جمع کری دی چہ دا کار او شو نو پیسے به ایکسیئن ته ملاویزی۔ ایکسیئن دومره زور آور سرے دے چہ تھیکیدار انو ته وائی که خوک زما په سر شکایت کوی نو زہ پیسے ورکوم، لا پ شئ زما په سر شکایت او کرئ، که افسر لہ خئی، ما ته خوک خه نه شی وئیلے نو زہ دا وايم بشیر خان، بشیر بلور صاحب ناست دے-----

جناب سپیکر: هغه Notes اخلی، ستا Notes ئے واغستل، شکریه جی۔

جناب محمد علی خان: چہ دومره، دا ٹیندر د کینسل شی او بیا د ٹیندر او شی هلتہ۔

جناب سپیکر: شکریه، محمد علی خان صاحب۔ غلام محمد صاحب، غلام محمد صاحب، مختصر جی۔ ان کامائیک آن کریں، غلام محمد صاحب کا۔

جناب غلام محمد: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکر، آپ کا بہت شکریہ۔ میں چیختا رہا اور آپ مجھے ٹائم نہیں دے رہے تھے لیکن دیر آید درست آیہ۔ جناب سپیکر، میں آپ کا مشکور ہوں کہ آپ نے اس معزز ایوان کے سامنے مجھے امن و امان پہ بات کرنے کا موقع دیا، بولنے کا موقع دیا۔ جناب سپیکر، اس وقت جنوں ایشیاء کا خط عدم استحکام کا شکار ہے، وطن عزیز پاکستان اور ہنسایہ ملک، افغانستان عدم استحکام کے شکار ہیں اور دہشتگرد پھیلے ہوئے ہیں۔ جناب سپیکر، یہ ان دہشتگردوں کی وجہ سے ہمارے صوبہ سرحد کو، ہمارے اس غریب صوبے کو اس کی قیمت ادا کرنی پڑتی ہے تو اب ضرورت اس بات کی ہے کہ صوبہ سرحد کے عوام کیلئے جناب سپیکر، ایک اس قسم کا اہتمام کیا جائے تاکہ ہم دہشتگردی سے پاک ہو جائیں۔ جناب سپیکر، میرا حقہ چڑال جواب تک دہشتگردی کی پیٹ میں نہیں آیا ہے، تاہم دہشتگردی کا خطرہ ضرور موجود ہے۔ جناب سپیکر، میں اس حوالے سے چند تجویز پیش کرنا چاہتا ہوں۔ دہشت گردی جو اس وقت ہماری ترقی کی راہ میں حائل ہے، حکومت کی کارکردگی کی راہ میں حائل ہے، جمورویت کو بھی اس سے خطرات لاحق ہیں اور سرمایہ کاری کی فضاء بھی اس سے متاثر ہو رہی ہے، اسلئے ضرورت اس بات کی ہے کہ صوبائی حکومت اپنی پالیسی پر نظر ثانی کرے۔ جناب سپیکر، ہم نے مشاہدہ کیا ہے کہ فوجی آپریشن کی پالیسی کا میاب نہیں ہوئی، اس کی جگہ اگر صوبائی حکومت صوبائی پولیس کو کوئی اس قسم کے مراعات دے دے جس طرح

دوسرے صوبوں میں دینے جا رہے ہیں تو میرے خیال میں یہ کچھ حد تک ٹھیک ہو سکتی ہے۔ دوسری طرف یہ عدالتیں جو قائم ہیں ہماری، تو کوئی سرسری، Speedy trail کی عدالتیں قائم ہو جائیں تاکہ دہشتگرد جو دہشتگردی پھیلارہے ہیں تو ان کو یہ پتہ چلے کہ ابھی Speedy trails ہو رہے ہیں اور دو تین میںے کے اندر ہمارے خلاف بات ہوئی ہے تاکہ ان کو عبرت ناک سزا ہو جائے۔ جناب سپیکر، اس کے علاوہ شورش زدہ علاقوں میں جو ترقیاتی پیشیج دیا گیا ہے، میں یہی چاہتا ہوں کہ پر امن علاقوں میں بھی اس قسم کے ترقیاتی پیشیج کا اعلان کیا جائے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: انشاء اللہ، انشاء اللہ، جی۔

جناب غلام محمد: تاکہ اس ترقیاتی پیشیج کی وجہ سے، ترقیاتی سرگرمیوں کی وجہ سے اور علاقے کے لوگوں کے بھی مفاد ہوں اور لوگ اس میں مشغول رہے۔ جناب والا، میں آخر میں یہ کہوں گا، اس ایوان کی توجہ اس طرف مبذول کروانا چاہتا ہوں جناب سپیکر، کہ 2008 اور 2009 کی اے ڈی پی سکمیوں میں سست رفتاری، اس کی وجہ انتظامی اصلاحات، ڈپٹی کمشنر اور اسٹینٹ کمشنر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اس میں تیری لائی جائے۔ شکریہ جی۔

جناب غلام محمد: اسٹینٹ کمشنر وی کی تقریبی جلد بحال کی جائے تاکہ یہ مسائل جلدی حل ہو جائیں۔

جناب سپیکر: وہ سسٹم آرہا ہے۔ تھیں کیوں، جی۔

جناب غلام محمد: اس کے علاوہ جناب والا، میں اپنے علاقے کے ایک دو مسائل بیان کرنا چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر: نہیں، نہیں، مسائل کا وقت نہیں ہے، یہ لاءِ اینڈ آرڈر کا سیشن تھا، لہس اس پر، مسائل ختم ہو گئے ہیں۔

جناب غلام محمد: جناب والا، ایک منٹ۔ جناب والا، ایک منٹ، یہ جو لوگوں کا بند ہو چکا ہے تو ہماری آمد و رفت بالکل بند ہو چکی ہے۔ افسوس اس بات کا ہے کہ لوگوں کا بند ہو کر قریباد و مینے، ایک مینے کا عرصہ گزر گیا لیکن ہماری حکومت نے اس پر کسی قسم کی کوئی کارروائی نہیں کی حالانکہ میں ایک دفعہ آپ کے پاس بھی آیا اور آپ کو بھی میں نے ریکویٹ کی لیکن آپ نے بھی کچھ نہیں کیا۔ دوسری سر، اب میں ایک دوسرے اہم مسئلے کی طرف آپ کی توجہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اور دوسری طرف بھی امن و امان کا مسئلہ ہے نا۔

جناب غلام محمد: نہیں، نہیں، آپ کی توجہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: شنکریہ، غلام محمد صاحب۔

جناب غلام محمد: ایک منٹ، سر-----

جناب سپیکر: شنکریہ جی۔

جناب غلام محمد: ایک منٹ، سر۔ ایک منٹ، سر-----

حاجی شیرا عظم خان وزیر (وزیر محنت): جناب-----

جناب سپیکر: شیرا عظم وزیر صاحب! آپ کیا بولنا چاہتے ہیں؟ شیرا عظم وزیر صاحب، آپ تو وزیر صاحب ہیں، آپ کیا بولنا چاہتے ہیں جی؟ جی! بسم اللہ، شیرا عظم وزیر صاحب۔

وزیر محنت: جناب منستر صاحب-----

(تالیاں / قفے)

آوازیں: سپیکر صاحب۔

وزیر محنت: سپیکر صاحب، ہم بھی اس علاقے کے ہیں، ہم بھی صوبہ سرحد کے ہیں۔

جناب سپیکر: آپ کس کو سنانا چاہتے ہیں؟

وزیر محنت: منستر ہوں تو کیا ہوا؟ آخ رکار، ہم کو بھی حق ہے کچھ بولنے کا کونکہ ہر ایک بات سے ہم متعلق ہیں۔ جو بھی آزریبل ممبر اس ہاؤس میں بولے، وہ ہم سے متعلق ہے۔

جناب سپیکر: آپ تو قوم سے بھی وزیر ہیں اور ویسے بھی وزیر ہیں۔

وزیر محنت: تو ابھی آپ مر بانی کریں، میں نے دو تین دن سے عرض کی تھی، آپ کا بہت شنکریہ، بہت بہت مر بانی۔ میری صرف عرض یہ ہے کہ اس ہاؤس میں Encouraging statements For the first time بڑی آئیں۔ سکندر خان نے بھی بڑا چھابیان دیا لاءِ اینڈ آرڈر پر خاص کرنگت اور کرنی، آزریبل ممبر ہمارے اس ہاؤس کی، نے تو انتہائی Encouraging statement دی ہے جس کا میں بہت مشکور ہوں اور ہاؤس سب ان کی مشکور ہے کیونکہ انہوں نے یہ کتنی کے متعلق جو باتیں کی ہیں، یہ حقیقت ہے کہ

اگر ہم سب ایک نہ ہوں تو بات بنتی نہیں ہے۔ اس ہاؤس میں سر، لوگوں نے بہت سی باتیں ڈسکس کی ہیں لاءِ اینڈ آرڈر کے حوالے سے، میر امطلب یہ ہے کہنے کا کہ ایک وقت تھا، اگر ایک بھی Kidnap ہو جاتا تو روڈ زندہ ہو جاتیں، واقعات Abnormal ہو جاتے، حالات بڑے خراب ہو جاتے تھے، آج کل جو Prevailing situations ہے، جو کوپتہ ہے، اسلئے وہ Surrounded ہیں، آزریبل ممبرز سب کوپتہ ہے، اسلئے وہ

انتہائی کو آپ پر یشن کرتے ہیں اور یہ ایک اچھی علامت ہے۔ یہ کوئی حکومت ہو گی کہ وہ یہ نہ چاہے کہ حالات ٹھیک ہوں؟ اس حکومت نے تو پادر میں آتے ہی حلف کے بعد سب سے پہلے دوسرے تیرے دن مذکرات شروع کئے اور آج تک اس کوشش میں ہے کہ حالات نارمل ہوں، لاءِ اینڈ آرڈر سیچو یشن ٹھیک ہو، مذکرات کامیاب ہونا یا نہ ہونا علیحدہ ایک بات ہے اپنی جگہ۔ کبھی مذکرات کامیاب ہوتے ہیں، کبھی نہیں ہوتے ہیں، کچھ Percentage، میرا مطلب یہ ہے کہ Given situation میں اس حکومت نے جو کچھ کیا ہے انشاء اللہ کوئی دوسرا، کوئی بھی حکومت ہوتی تو یہی کچھ کرتی، یہ ہر ایک کوپتہ ہے لیکن جہاں تک آزربیل ممبر زوجو آپ یشن کر رہے ہیں، ان کا میں بہت شکریہ ادا کرتا ہوں، خاصکر جو مشورے دے رہے ہیں، ان کے متعلق میری عرض ہے کہ سارے ایڈوالس دیں گورنمنٹ کو، انشاء اللہ گورنمنٹ اس کے ساتھ بیٹھے گی، غور کرے گی اور ہم اس کیلئے شکر گزار بھی ہونگے۔

جانب سپیکر: شکریہ جی۔

وزیر محنت: اچھا، نہ اب-----

(تالیاں)

وزیر محنت: نہ دا سے نہ دا، مطلب خبر سے تھے مسے ولے نہ پریور دے، سپیکر صاحب؟
مهربانی او کرہ-----

جانب سپیکر: پہ پہنتو کبنسے یو دوہ خبر سے او کرہ خوزر زر او کرہ۔

وزیر محنت: زما، نہ، گورہ عرض دا دے، دلتہ سردار اسرا رخان خبرہ او کرہ، ڈیرہ قیمتی خبرہ ئے او کرہ، زڈا وايم چہ Being Minister پہ کیبنت کبنسے هم ما دا وئیلی دی، دا د سردار صاحب پہ نوتس کبنسے راولم چہ اسلحہ لائنسس پرمٹ، دا نن سبا چہ فرض کرہ پولیس مجبورہ دے، پولیس ڈیرے قربانی کری دی، ڈیرے زیاتے، دے نہ مخکبنسے د پولیس نہ د ہر چا نفرت وو، پولیس دو مرہ قربانی او کرے چہ نن پولیس خلقو باندے گران شو، اوس د پولیس دا مهربانی او کری ڈیرا حتیاط سره، موں دا وئیلی دی کیبنت میتنگ کبنسے چہ پولیس بہ ڈیر احتیاط کوئی، دا سے قدم بہ چرتہ نہ اخلى چہ د ہفوی د بدنامی سبب جو پرشی۔ So for the question of Sardar Gandapur is concerned that is acknowledged اور میں اس کو سپورٹ کرتا ہوں۔ میں اپنی کیمینٹ اور پولیس سے بھی عرض کرتا

ہوں کہ آپ اگر کمی مروت والا آدمی ڈیرہ اسماعیل خان بھیج دے اور لاچی والا آدمی بنوں میں آئے، اب وہ سب ایس اتک اوڑ جو ہمارے ہیں، پولیس انپکٹر زہیں، ڈی ایس پی لیوں تک، یہ ڈیرہ اسماعیل خان سے آئے ہیں، ادھر بنوں میں وہ Strangers ہیں، ان کو پتہ نہیں چلتا ہے کہ Who is who? This is why pابلم بن رہا ہے۔ ابھی میں Narrate نہیں کرنا چاہتا، ایک تو آپ ٹائم نہیں دے رہے ہیں اور دوسرا ہر ایک جلدی میں ہے۔ میری عرض یہ ہے کہ یہ پالیسی Good faith میں پولیس نے، آئی جی پی نے کی ہو گی، آئی جی پی صاحب نے یا ڈی آئی جی نے یہ Good faith میں فیصلہ کیا ہے لیکن اس کے نتائج ٹھیک نہیں ہیں، Because we are the spot man and we can better judge this is why?

جناب سپیکر: ابچھے نتائج نہیں نکل رہے ہیں آپ کے خیال میں؟

وزیر محنت: ہاں، یہ Undo ہونا چاہیئے۔

جناب سپیکر: ٹھیک ہے۔

وزیر محنت: دوسری میری عرض یہ ہے کہ یہ ہمارے جو، خواہ اپوزیشن بخپر کے ہوں، خواہ ٹریونری بخپر کے ہوں، سب جتنے بھی آزربیل ممبرز ہیں اسی ہاؤس کے، ہمارا Cause common ہے، جب ہمارا Cause Common ہے تو کسی جھگڑے کا سوال نہیں ہے، لہذا ہم کو مل بیٹھ کے یہی ماحول آگے لے جانا ہو گا اور انشاء اللہ اس کے نتائج ضرور Fruitful ہونگے۔

جناب سپیکر: انشاء اللہ، انشاء اللہ جی، شکریہ جی۔ شیرا عظم خان وزیر صاحب اودہ۔

وزیر محنت: انشاء اللہ۔ سپیکر صاحب، میری تقریر ختم نہیں ہے تو انشاء اللہ آپ اگر کل کہیں تو ٹھیک ہے میں پھر کل بات کروں گا تفصیل سے۔

جناب سپیکر: کر لیں، آپ کا اپنا ہاؤس ہے، جب دوسرا سیشن ہو گا تو پورا بولیں۔

Minister for Labour: Okay. Thank you very much. Thank you very much.

جناب سپیکر: جی۔ جناب اکرم خان درانی صاحب، جناب اکرم خان درانی صاحب۔

قائد حزب اختلاف: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ محترم سپیکر صاحب، ستاسو ڈیرہ منته۔ ہر خہ نہ اول خوبہ زہ خصوصاً ستاسو شکریہ ادا کوم، چونکہ دا اجلاس گورنمنت راغوبنتلے وو او کله چہ مونږ د گورنمنت ایجندا او کتلہ نو پہ هغے

کښے د لاء ايند آرډر، بيا مونبرستاسو چيمبر ته د اپوزيشن پارليمانی ليډرز در غلو او تاسو ته موږ-----

جانب پېړک: جناب وزراء صاحبان! ذرا اس طرف توجه دیں۔ شیرا عظم خان! اس طرف ذرا توجه دیں۔

قائد حزب اختلاف: دا ګزارش او کړو چه تاسو مهرباني او کړئ د د سه هر خه، که هغه ډيويلمېنټل دی، که د لته زمونږ معيشت د سه، د د سه ټول دار و مدار چه د سه، هغه په لاء ايند آرډر باندے د سه۔ که چرته په د سه صوبه کښے لاء ايند آرډر مسئله تهیک وي نو ستاسو سکولونه به هم جوړېږي، ستاسو روډز به هم جوړېږي، ستاسو کارخانے به هم چلېږي او ستاسو هر خه چه دی، هغه به په بنه انداز باندے وي نو مونږ ستاسو شکريه ادا کوؤ چه خصوصاً دا ستاسو په وینا باندے شامل شو۔ چونکه د لته ډيرې زياته خبره او شوې او پرون هم خنې د ګورنمنټ ذمه دارو خلقود هغه خائې نه خبره شروع کړه چه د کوم خائې نه نشاندهي کېږي چه دا نقصان بنیاد جور شوې د سه، اوس که هغه باندے زه خبره او نکرمه نو زما د پارتۍ پالیسي، زما د مشرانو سوچ، د هغوي حکمت عملی چه زه د چا لاندے، د هغوي پالیسي يا د یو پارتۍ د منشور لاندے ما خو خپل خان سپارلے د سه، که هغه زه د لته بيان نه کړمه، بيا به دا یو خيانې غوندې وي۔ د لته خبره او شو چه کله په افغانستان کښې حکومت بدلت شو، ظاهر شاه وو، د هغه نه بعد سردار داؤد راغه، د هغه نه بعد وروستونور ډير ګنډ کسان راغل---

(قطع کلامي)

قائد حزب اختلاف: راغوندوم ئې، نو چرته هم د پاکستان حکومت، د پاکستان عوام، مذهبی اکابرین او د پاکستان آرمی دا نه وو غوښتنی چه مونږ په افغانستان کښې دا سه مداخلت او کړو وکړه دا د افغانستان د خپل خلقو خپله خوبنې د که هغوي د ظاهر شاه حکومت غواړي، که هغوي هلتہ د سردار داؤد حکومت غواړي او که هلتہ د بل چا حکومت غواړي، دا د هغوي خپله خوبنې د خو چه کله روس هلتہ مداخلت او کړو او هغه راغلو او دا خه وړومې خل نه وو، روس بتدریج چه خومره اسلامی ریاستونه وو، د وخت سره سره یو طاقتور ملک وو نو هغه به راتلو او یو اسلامی ریاست به ئې په خپل حکومت کښې ګډلو او آخری خطره دا پیښه شو چه که چرته روس افغانستان باندے هم قبضه او کړي نو

چه خنگه په رفتار راغلے دی، هم په دی رفتار به آخر یوه ورخ په پاکستان کښې
 هم دوئ مداخت کوي نود هغې د وجې نه بیا د دی ملک عوام، د دی ملک
 فوج، د دی ملک حکومت د دی طرف نه د هغوي سره تعاون شروع کړو۔ مونږ
 په هغه وخت کښې هم دا خبره کړے وه چه که روس راغلے دی په افغانستان
 کښې، مونږ دوئ ته جابر وايو، مونږ دوئ ته ډکتیټر وايو، دوئ ته ظالم وايو او
 غلط شوي دی چه دی راخې او په افغانستان کښې یو خپل حکومت دی، په
 هغې کښې مداخت کوي۔ پالیسی زمونږيدله نه ده، چه کله بیا هم د پاکستان د
 عوامو د خواهش، د پاکستان د فوج په تعاون، د سیاسی لیدر شپ په تعاون په
 افغانستان کښې د طالبانو حکومت راغې نو هلتہ بیا دا سی یو حکومت راغې
 چه هغوي په دوہ خیزونو باندې چه یو په منشیاتو، په افیون او بل په اسلحه
 باندې کنټرول او کړو او نن بین الاقوامی دنیا که چرتہ امریکه ده، که چرتہ
 برطانيه ده، که چرتہ فرانس دی او که چرتہ طاقتور ملکونه دی، هغه نن د دوہ
 خیزونو نه په لپزان دی، یو دی منشیات چه هغه هلتہ ټویل نظام تباہ کوي او دویم
 ده اسلحه چه د هغې د لاسه نن مونږ وايو چه په هر کور کښې کلاشنکوف دی،
 دا دوہ خیزونه نې ختم کړل او چه خنکه د لته زمونږ بل ملګری اووئیل چه کله
 امریکے ته پته اولګیده چه د لته په منشیاتو باندې هم کنټرول راغې، د لاء اینډ
 آرډر مسئله هم ټهیک شو، د چا سره چاقو هم نه وو او د دی پیښور د تجارت
 خلق به تلل او افغانستان ته به ئې په سر باندې صندوق اغستې وو او په هغې
 کښې به نویونه وو، هلتہ به ئې تجارت کولو او راتلل به په لاره کښې هیڅ قسم
 دا سی تکلیف نه وو او د پاکستان او زمونږد صوبه سرحد خصوصاً تجارت چه
 وو، په هغې کښې ډیره اضافه او شوله د دی خطر د وجې نه د'نائين الیون'
 واقعه او شو، او چه کله د'نائين الیون'، واقعه او شو نو ډائريکټ الزام په
 افغانستان راغې۔ تر نن پورې هغه حقائق په دنیا کښې چرتہ نه دی راغلی چه
 دوئ خپل رپورت پیش کړی چه آیا د'نائين الیون'، په واقعه کښې چه کوم کسان
 ملوث وو، هغه د کوم ملک سره تعلق لري؟ آیا زه د دی معززاً یوان په ذريعه دا
 تپوس کولے شمه چه هغه لس کسان وو، پینځه وو، خومره وو؟ په هغې کښې
 چرتہ د مدرسه طالب وو؟ هغه خو هغه اعلى تعلیم یافتہ خلق وو وه هغوي په

هېرو بنه یونیورستیانو کښے سبق وئیلے وو، هغه بنه کوالیفائیډ خلق وو خو په
 دے بنیاد باندے راګللو او بیا ئې په افغانستان باندے حمله او کړه او چه په
 افغانستان ئې حمله او کړه، چه خنګه مونږ دا وئیلی وو چه روس جابر دے، هغه
 ظالم دے، هغه ډکټیټر دے، هغه د اسلام خلاف دے، زما د مشرانو، زما نن هم
 هغه پالیسی ده او مونږ نن په فلور باندے وايو چه امریکه ډکټیټر ده، هغه ظالمه
 ده، هغه جابر ده او هغه مونږ نه غواړو چه په افغانستان کښے وي. (تالیا)
 که پرون مونږ دا غوښتل چه د روس فوج د د افغانستان نه اوخي، نن هم د
 پاکستان بچه بچه دا غواړي، د افغانستان بچه بچه دا غواړي چه دا
 افغانیان د په خپل مینځ کښے پخپله باندے پريښدی، که چرته کرزئی صاحب
 با اختیاره وي، عوام د هغوي سره وي نومونه د کرزئی صاحب حکومت ته سلام
 کوؤ، که چرته عوام د هغوي سره نه وي، آزادانه الیکشن د اوشي. حل د ټوپک،
 د توپې، د جهاز، د طاقت په ذريعه نه دے. هر چرته مونږ جمهوریت غواړو او
 مونږ په افغانستان کښے هم جمهوریت غواړو. چه هغه یو قوت چه امریکه خان
 ته وائی چه زه یو جمهوری قوت یم او چه کله په عراق کښے دوئ دا مثال ورکوي
 چه صدام ډکټیټر دے او مونږ نن فخر کوؤ چه یو ډکټیټر لرے کړو نون خود دے د
 ډکټیټر په څائے افغانستان ته راګلے دے، هغلته ناست دے راته. نو زمونږ
 پالیسی واضحه ده انشاء الله، مونږ نن هم د امریکے خلاف یو او په هغه وخت د
 روس خلاف وو او که چرته یو طاقتور ملک په بل ملک کښے مداخلت کوي، نن
 انديا هم بهانے لتي، واقعه او شوه، ثبوت نشته، الزام په پاکستان لګوی چه دا
 د پاکستان خلق راغلی دی، او مونږ د هغوي هم مذمت کوؤ. اوس راخو دلته چه
 دا هور زمونږ کور ته راغي، دا تکلیف زمونږ په کور کښے دے. د حکومت دا
 ذمه داري وي، کمزوريانے وي په هر حکومت کښے، دا نه وي چه کمزوري نه
 وي، ناپوهی هم وي او ورسه ورسه پوهه هم وي خود حکومت ذمه داري خه
 ده؟ دا په هر حکومت کښے وي، کمزوري، ناپوهی، سستي، غلطۍ انسان نه
 کېږي، دا داسې نه وي چه مونږ ټول فرشتے یو او مونږ په چا باندے دا الزام
 او لګوؤ چه ته به غلطيانے کوئ او زه به ئې نه کوم خو که تاسو دا اته میاشتے
 حکومت او گورئ، تاسو پخپله اخبار او گورئ، تاسو تې وي او گورئ، ستاسو د

دے عوامونه راغلی خلق دی، زما خیال دے د دے خلقونه خوک خبر خلق شته،
 دا چه روزانه خپل کور ته ئخی، د دوئ په کورونو باندے هزار، پانچ سو، داخلق
 ناست وی، دے خلقو ته د حجرے آداب معلوم دی، په حجره کبنس ناست وی، دا
 ټوټل خبرے ورته راخی چه مونږ په دے اته میاشتو کبنس په کوم خائے کبنس ولار
 یو، آیا دلته زمونږ صوبائي حکومت په کوم شی باندے قابو حاصل کرس دے؟
 مونږ ډیر خوشحاله و چه په سوات کبنس معاهدہ اوشوله، ما د اسمبلی په فلور
 باندے دلته دا خبره کرس و چه دا ډیر نازک وخت دے، په دیکبنس مونږ ته پکار
 دی چه مونږ یو شو، په دیکبنس پکار دی چه مونږ داسے طریقه کار اختیار کرو
 چه د دے حالاتو مقابله اوکړو او سپیکر صاحب، تاسو ته معلومه ده، بشیر خان
 ته معلومه ده، رحیم داد خان ته معلومه ده، چیف منسٹر صاحب نسته، زما به ډیر
 په ادب سره دا درخواست وی، خواست کوؤ چه د ټولو ممبرانو خبرے چیف
 منسٹر صاحب پخپله اوریدے وے، دا تولے خبرے هغه نوت کرس وے خکه چه
 نن مونږ ته سکول به ته پسته جوړو وے، چه ته د دے قابل شے چه هغلته سکول ته
 ته خبنتے خواړې شے۔ ته روډ پسته جوړو چه میتنګ کوے، چه هغه خبنتے
 خو په روډ باندے روانے وے۔ خو بیا هم زمونږ ذمه دارسینیئر وزراء هم شته، د
 ګورنمنټ نور کسان هم شته، زمونږ د دوئ نه دا اميد دے نو په هغه وخت کبنس
 مونږ دوئ ته دا خواست کرس و چه که چرته تاسو غواړۍ، دا اپوزیشن او
 حکومت چه دی، دا د ګاډی دوه پایے دی، دا چه په یو خائے باندے روانے وی
 نو هغلته هغه حالات درست وی او مونږ په دے بنیاد باندے هم نه کول، ګواهان
 په دے باندے دا تول پریس هم دے خو په دے بنیاد باندے چه کله دا کار مخې ته
 راغے نو کیدے شی چه زمونږ د حکومت دا په زړه کبنس راغلے وی چه دا کار
 دو مره آسان دے چه دا مونږ په خان باندے کولے شو، بل چا ته تکلیف هم نه
 ورکوؤ او چه دا تول کریدت مونږ واخلو۔ مونږ د دوئ په کریدت باندے
 خوشحالیزو، مونږ د دوئ په کار باندے خوشحالیزو۔ که دوئ دا کار د اپوزیشن
 او د خپلو ممبرانو نه علاوه، دلته د سوات ورونيه ناست دی، مونږ او تاسو تول
 پښتنه یو، د ده په کور تکلیف زه په خپل کور باندے تکلیف ګنډم، د ده په ورور
 باندے چه تکلیف وی، هغه زما خپل ورور دے، د ده په خاندان باندے تکلیف

زما خاندان باندے تکلیف دے، دا په ټولو پښتنو باندے تکلیف دے خودیر په ادب سره جي، د سوات معاهدہ اوشوله، دریم فریق نشته چه مونږ ته دا پته اولګي چه غلط خوک دے؟ که چرته په دے معاہده کښے اپوزیشن هم خبرو، په دیکښے سیاسی پارتیانے چه خومره په سوات کښے دي، که هغه مسلم لیک (ن) دے، که هغه پیپلز پارتی (شیرپاؤ) ده، که هغه جمیعت علمائے اسلام دے، که هغه جماعت اسلامی ده او دا ټول خلق راغوښتے شوې وے چه مونږ دا سے يو ایکریمنټ کوؤ، تاسو هم د دے خاورے خلق یئ، تاسو هم د دے کار سره تعلق لرئ نوزما خیال دے دا سے به خوک وي په دے صوبه کښے چه دا نه غواړۍ چه زما په کور باندے هور لګیدلے دے، دا د مر شی؟ دا خو زه وايم چه د سره مسلمان به هم نه وي، د ده به ایمان هم نه وي، د ده په زړه کښے به ترس هم نه وي، د ده په کور کښے به خپله زنانه هم نه وي، د ده به چرته خپل بچې هم نه وي چه دے د هور په مر کولو کښے کوشش نه کوي او د هور په لګولو کښے کوشش کوي خو دیر په ادب سره چه په هغه باندے عمل اونشو. معاہده اوشوله، معاہده ماته شوه، هغوي وائي چه گورنمنټ ماته کړے ده، گورنمنټ وائي چه هغوي ماته کړے ده، هغه تن، فریق په مینځ کښے نشته چه دا چا ماته کړے ده؟ خو مونږ بیا هم وايد لته د هغه کور سرے چه هغه د زړه نه به، زه خپله خبر یمه چه د دومرة تکلیف با وجود هغه په ایوان کښے پاخې چه مونږ امن غواړو، زما دا تیر شوې تکلیف خودے خو زه خپل قوم، خپل خاندان د راتلونکی تکلیف نه د بچ کولو د پاره د امن خبره کوم، زه د مذاکراتو خبره کوم، زه د جنک خبره نه کومه او بیا مونږ د لته چه خبره کوؤ، دیر په ادب سره، دا د پښتنو صوبه ده او د پښتنو صوبه کښے دیر غریب، کمزور سې پښتون چه وي خو هغه ته خپل عزت د دیر بختور سې نه دیر غړتې بنکاري. دیر غریب به وي، هغه به هلته ګډې سروی خود کلې د ملک نه به ده ته د خپلے تور سرے عزت دیر ورگران وي نو بیا د لته چه د حکومت د طرف نه اخباری بیا گورو نو بیا عجیبه غوندې خبره راخي، وائي چه ټوپک او غورخوہ بیا به زه خبره درسره کومه. پښتون سې نه ته د که دا اووئيل چه ته ټوپک او غورخوہ بیا به زه خبره درسره کوم، دے به درته وائي چه یو خل میه دا سر لرے کړه، بیا به پسته کښینو چه زما سرنه وي نو بیا به ته زما ستر ګے

گورئے چه تا ته تیتے دی او که پاس دی؟ نوزه نن حکومت نه دا مطالبه کومه،
 مونږ خو اوس هم دا غواړو، ټول هاؤس دا غواړۍ، اپوزیشن هم دا غواړۍ،
 حکومت هم دا غواړۍ چه دا د طاقت په ذریعه باندے نه، دا د زور په بنیاد
 باندے نه، دا د ټوپک د نالې په بنیاد باندے نه، دا د توپے په بنیاد باندے نه،
 دا د کارتوس د ګولے په بنیاد باندے نه، دغه خبره د په دلیل باندے حل شی، دا
 د په خوبه ژبه باندے حل شی، دا د دپنتنو په هغه جرګه باندے حل شی چه چرته
 به زمونږ سپین سری مشران په حجرو کښے ناست وواو بیا به هغه ټولے عدالتی
 فیصلے چه کله راغلے نو هغوي به هغې نه بعد هم کوشش کولو چه مونږ دا ټوله
 خبره د جرګه په ذریعه باندے حل کړو. دلته به سپریم کورت تا ته خپل جائیداد
 درکړی، هائیکوت به ئے درکړی خو ته په کلی کښے خپل جائیداد ته نه شے
 ورتلے چه خو پورے پښتنو جرګه نه وی پرس کړے. اخري د هغه ټولے خبرے منبع
 چه ده، هغه جرګه ده. اوس په لاءِ اينډ آرډر باندے خبره کوؤ دلته او دا مے
 ایمان دے، زه د چا د پاره نه کوم چه د چا عزت نفس ته نقصان اورسی، که مونږ
 خپلو کښے د یو بل د عزت، د حیا فرق یا خیال او نه ساتونو بیا مطلب دا دے چه
 چا ته دوه کوتے نیسي نود رسے به تا ته راخی. زه د دے د پاره نه وايم چه دا
 حکومت ناکام دے، زه دوئ ته په دے طعنه ورکومه خو تاسو او ګورئ جی په
 دے موجوده حکومت کښے تاسو پیښور بنا ته او ځئي، هغه بیښے او ګورئ، دے
 روډونو باندے تاسو او ګرځئ او هغه تورے بیښے او ګورئ چه په هغې باندے
 ئے خه ليکلی دی؟ پرون زه هم تلے يمه، بشير بلور صاحب هم تلے دے او روزانه
 ئی، هره وروڅ، هره شپه، هره ګهنه، هر منت کښے د دے خاورے د پیښور دا
 خلق، هغه عزت داره خلق او چتیزی د بازار نه، د خپل کور د مخے نه، د خپلے
 حجرے نه او چه نن دا پته وی چه د دے سېری په کور کښے مال دے، هغه چرته بهر
 نه شی وتسه، کارخانے بندے شوو، کارخانه دار خپلے کارخانے ته نه شی تلے،
 تاجر په کور کښے ناست وی، خپل د کان ته نه شی تلے. داسې حالات راغلی
 دی چه د دے ګلونو د خاورے نه، د دے بنکلے خاورے نه چه په ټول پاکستان،
 صوبه سرحد بیا خصوصاً زمونږ هزاره، ملاکنډ چه د یورپ په مقابله کښے دے،
 زما د هغه خاورے نه سېرے ئی او هغه پنجاب کښے کور اخلي چه هلتنه نه او نه

شته، هلتنه نه بوتي شته او هلتنه هيچ نشته دهه، نود دهه د پاره که تاسو او گوري، حکومت، ما چرته هم دا نه دی اوريدلى چه دوي وائي چه هر خه تهيک دی خو چه دوي وائي چه خومره تهيک دی، زهه د يو ورور په هيديث دوي ته وايم چه دا ستاسو چه خومره خيال دهه چه تهيک دی، د دهه نه زييات خراب دی، زييات تهيک کول پکار دی، زييات سوچ پکار دهه، زييات فکر پکار دهه. اوس په دوه بنیادونو که او گوري نو دلته بجلی نشته، ما ته پرون هم د بنون د یونیورستی ستدنیانو ییلیفون او کرو چه زمونږ امتحان دهه، چوبیس گهنتے شپه او ورخ ده او زما په ضلع باندے بائیس گهنتے لوډ شیدنگ دهه، یونیورستی کښے پیپرسه نه شی ورکولے، هلکان ئے بھر ويستے دی، بھر امتحان ورکوی. پیپنور کښے بجلی نشته، په پوره صوبه سرحد کښے نشته او که خوک په دهه حیات آباد کښے اوسي، زهه هم سحر چه ووم، چا په کور کښے ناشته نه شوه تیارولے. په حیات آباد کښے په یو کور کښے دومره گیس نه وو چه میلمه ته ئے پرسه یو کپ چائے تیاره کړئ وے. گیس نشته دهه او د اوروپو جي دا حال دهه، نن ما خپل د بنون دی سی او ملاو کړو، په سات سورپې بیس کلو تھیله زما په ضلع کبن وه. اوس یو غریب سیرے دهه چه د هغه په کور کښے دومره بچی دی خود هغه صرف سل روپې ورخ د هیاپری ده يا دوه سوه، هغه به دا تھیله چه په سات سواخلي، هغه به دوائي چرته اخلي، هغه په هغه باندے به بل خه اخلي؟ نو مونږ دا غواړو چه فوری طور، ما تاسو ته مخکښے هم ګزارش کړئ وو چه دا خه خبره ده، بجلی پیدا کړو مونږه، په پنجاب کښے هغه لوډ شیدنگ دومره نشته، په اسلام آباد کښے نشته او زمونږ په صوبه سرحد باندے هغه شان لوډ شیدنگ دهه چه خلق بالکل دهه خائے ته رسیدلی دی چه د کورونو نه تبنتی؟ نو تاسو ته ما مخکښے هم ګزارش کړئ وو چه تاسو چیف را او غواړۍ او ستاسو چه کله چیف را او غوبنټو او زما دا قدرمند د ورسه کښینول، د دهه قدرمند دیرسه مسئله حل شوې. که چرته ما ته هم دا مسئله وه او دوي به روزانه دا کول، بیا ما چیف را او غوبنټو، زهه خپل ایس پی ته وايمه چه کله ستا دفتر ته خوک درخی نو ستا مخے ته به نه درخی، بیا ته پوهه شه او دا عوام د پوهه شه چه ستا په دفترو باندے خوک خه کوي؟ ته یوه ورخ دغه چیف را او غواړه او ده ته او وايه چه ته د

د سے ظلم نه منع شه، ته دا کار مه کوه او که نه وي نو صوبائي گورنمت به تا سره
 دا تعاؤن نه کوي چه ستا په دفتر باندے عوام درخى او زما پوليس والا ولاړوي
 او ستا د دفتر حفاظت اوکړي- ته ما ته بجلی پیدا کړه او بیا د هغې نه پس به زه
 ستا حفاظت کومه او سدا خوجي هغه حال شو چه کوم د لاء اينه آرډر سره ترلے
 څيزونه دی جي، انکار به نه کوؤ، اقرار به کوؤ، زمونږ روایات ختم کېږي،
 زمونږ پښتو خرابېږي، زمونږ رواج ختم کېږي، قانون چه چرته د س، هغه د س،
 په د سے معاشره کښې چا په بنځه باندے لاس پورته کړئ وو چه هغه اغواء کړي؟
 د دشمن د کور بنځه چه وه، دا زمونږ روایات دی چه د هغې د کور سې نه وي
 نو د هغې پالنه به زه کوم چه زما سبا خوک مړه وي او د ده تورسرے ته خوک
 ورخى، نن د پیښور بنا رنه تورسرے او چتېږي او بنځه او پلے شي، زمونږ قانون
 چرته لار؟ د د سے پښتو رسم و رواج چرته لار او مونږ آخر کوم خائے ته اور سیدلو
 په د سے بنیاد باندے؟ نو زه ډير په خواست سره چه دا وخت ډير نازک د س، دا
 وخت ډير تکلیف ده د س، ما مخکنې هم وئيلي وو چه زمونږ خوا او س د سے جو ګه
 نه یو پاتے چه یو بل د پښې نه رانیسو او غورخوئې- مونږ د س نه یو پاتے چه
 د یو بل عزت خرابو، په هغې باندے خاوره اچوؤ او بیا په د س وخت کښې هم،
 ما مخکنې هم نشانده کړئ وه، محمد علی خان نن هم وائی، سکندر خان هم
 وئيلي وو چه زمونږ خلق چه دی، هغوي ته حکومت په هغه نظر باندے گوري چه
 چرته د انديا نه راغلي دی- سپیکر صاحب، د خدائے د پاره اداره تباہ کېږي،
 زه به خصوصاً د دوډ پیپارې منټس ذکر خکه کومه چه که زه ئے اونکړمه نو بیا به
 دا خیانت وي- زمونږ ریونیو پیپارې منټ جي د س خائے ته راغلي د س چه که چرته
 تاسو، چيف منسټر صاحب ته به زه خواست کومه چه دوئ د دا رپورت را
 او غواړي چه پتواري په میاشت کښې خو خله بدليږي؟ دوئ د دا رپورت را
 او غواړي چه قانونګو په یوه میاشت کښې خو خایونو ته خى او دوئ د دا رپورت
 را او غواړي چه تحصیلدار او نائب تحصیلدار باندے خو خو میاشتے دی چه
 هغلته به ته خې او بیا به واپس کېږي؟ او بیا جي په د س بنیاد باندے زمونږ
 پرائمری ايجوکيشن د س- تاسو او ګورئ بورډونه، او ممبران د لار شى، د ثانوى
 بورډ زمونږ تپوس د اوکړي جي- تاسود ما شومانو دا کتابونه او ګورئ، په هغې

کښے دومره غلطیانے دی او یو کال خو مونږ هغوي ته کتابونه نه شورسولے او
 بیا ترقی به جي خنگه کېږي؟ زما بجت پاس شوئے دے او بل بجت راغه، بل
 بجت ته درې میاشتے پاتے دی او د دے معزز ایوان د یو ممبر په یو سکول
 باندے کارنه دے شروع، یا به زما په سکول نه وی شروع او یا به په دے هاؤس
 کښے په ټولو باندے نه وی شروع، چه اوسم په اته میاشتو کښے پی ایندې ډی
 کښے میېنګ نه وی، Review نه وی، په تین مهینے کښے خومره فندې ضلعه ته
 تله دے، خومره خرچ شوئے دے؟ او شپږ میاشتو کښے د هغې Approval نه
 وی، اوسم خو پکار وو چه ټیندرے لګیدلے وے او سکولونو کښے کار شروع
 شوئے وے۔ بل دریم شے جي د حکومت ناکامی او د حکومت چلول، زمونږ تقریباً
 پینځه هغه پراجیکټس چه د دے صوبے په معیشت کښے د ریه د هلي څو
 لري، هغه زمونږ دلته بند شو۔ زمونږ نه ايم آر ډی پی ملاکنډ پراجیکټ بند شو۔
 زما په وخت کښے به هم راګلل، بیا به زه لارم او یو کال به مے سوال اوکرو چه
 Extension ورکړئ، نن ملاکنډ کښے هغه بارانی پراجیکټ په بندیدو باندے
 دے، د هغې هیڅ قسم مزید پیشرفت نشته چه مونږ چا سره خبره اوکرو چه دا د
 دے صوبے یواهم پراجیکټ دے، هغلته بل یوسى آئی پی، دا زمونږ یو ډير بنه
 پراجیکټ وو، هغه رانه بند شو۔ سی آئی پی، بشیر خان ته ما هسے هم ګزارش
 کړئ وو چه په دیکښے محنت اوکړئ، په سی آئی پی تو کښے د ممبرانو ډير
 کارونه اوخي چه دا زمونږ نه بند نه شي او که دا پینځه پراجیکټونه زمونږ نه بند
 شو، نوی پراجیکټونه هم نشته، د ګورنمنټ حال هم په دے بنیاد باندے دے نو
 یو۔ این-ډی-پی چه دے، هغه بند شو۔ دا سے پراجیکټ ما ته نه بنکاری چه په دے
 صوبه کښے شروع وو او هغه جاري وی نو زمونږ به دا خواست وی، مونږ چه دا
 نن خه خبره کوؤ، دا د اصلاح په بنیاد باندے کوؤ، دا د ورورولئ په بنیاد
 باندے کوؤ، دا د دوستی په بنیاد باندے کوؤ څکه چه که دلته په ملاکنډ کښے
 کار وی، هغه زما په کور کښے دے، که په مردان کښے کار وی، هغه زما په
 کور کښے دے، که په هزاره کښے کار وی، هغه زما په کور کښے دے، دا زما
 صوبه ده او په دیکښے هر خائے چه دے، مونږ غواړو چه په دے باندے د لړنظر
 ثانی اوشي۔ یو خو دا پینځه اهم پراجیکټس ما د ګورنمنټ په نویس کښے

راوستل. رحیم داد خان ناست دے، ده ته زمونږیکویست دے، زمونږیکویست دے، احترام دے او زمونږیکویست دے سینیئر مشرانو کښے دے چه دوئ فوراً په دے پنځه پراجیکټس باندے خصوصاً د پی ايندې ډی میتنه را او غواړۍ او بیا دوئ هلته خان پرسه پوهه کړي، بیا د لارشی هلته پرائی منسټر صاحب، پريزidenټ صاحب ته د خواست او کړي چه زمونږیکویست ده هم تباہي ده خو چه دا پراجیکټ بند نه شی او دا چالو شی. ما په اخبار کښے ډيره بنه خبره واوريده، خدائے د او کړي چه خلور ارب روپئي زمونږپولیس ته، نن په تهی وي پنهن چلیده چه فيډرل ګورنمنټ منظوري ورکوي خودا ده چه دا هغه امریکے والا بیړه نه وي، امریکے نه بیړه راروانه وه چه کله په مشرقی پاکستان کښے جنګ وونو چه کله بیړه رارسیده نونیم پاکستان نه وو. زمونږه هم چه اسلام آباد نه پیسے راخي نو مثال څه دا وي چه چرته داسے نه وي حالانکه زه نن، د دے هاؤس په فلور ما هميشه دا وئيلي دی، د فيډرل ګورنمنټ په میتنه کښے مه هم وئيلي دی، چيف سیکرتیری صاحب به نه وي ناست، هغه پکښے موجود وو، آئي جي زما موجود وو، ما وئيل د دهشتگردی په نامه چه خومره پیسے راخي، هغه په پنجاب خرج کېږي، هغه په سنده خرج کېږي خوتاوان زما دے، بنیاد څه دله دے، زما د قبائلو په نامه باندے پیسے راخي، زما د صوبه سرحد په نامه باندے پیسے راخي، پیسے زما په نامه راخي نو وائي چه مونږ دله اي جو کيشن ورکو، یونیورستیانے جوړو، دهشتگردی ختمو، زه هم لاړمه هغلته مه ریکویست او کړو، مونږ ته ئې هم یونیورستیانے راکړي دی، د ايف آر پی پولیس مه باره سو کنال زمکه ورکړه مامو خټکي کښے دنيو انجینئرنګ یونیورستی د پاره، جلوزئ کښے مه لاندے د لاء یونیورستی د پاره زمکه ورکړه خو خومره پیسے چه راغلې، هغه ټولې یونیورستی په پنجاب کښے روانې شوې او صوبه سرحد کښے زما یونیورستی ته پیسے رانګلې. اوس پیسے راخي زما په وينه باندے چه دله وينه به ختمه شي، اي جو کيشن به او شې، تعليم به راشې او خرج کېږي هلته په هغه خائے باندے چه چرته د دهشتگردی نوم و نشان هم نشيته دے. نو زه صرف او صرف دو مره ریکویست کوم ده حکومت ته، وفاقي حکومت ته هم مونږ کړے دے، ما خپلو مشرانو سره هم خبره کړے ده چه کوم قرارداد متفقہ راغلې دے، په

هغه باندے د عمل اوشی او زه پخپله هم د يو پارتئي نمائندگی کومه، مونږ هلتہ
 خپل دا خفکان ظاهر کړے دے چه که چرتہ په متفقه قرارداد باندے عمل نه وي،
 بیا به ايم ايم په مرکزی حکومت کښې په خپله پالیسی نظرثاني کوي او هغه
 به د هغه حصه نه وي. که چرتہ په متفقه قرارداد باندے عمل نه وي نو بیا به
 انشاء الله، مونږ حکومت ته په ده نه يو تلى چه مونږ هلتہ کرسی و اخلو، مونږ په
 ده بنياد باندے هلتہ په حکومت کښې شريک يو چه يو قومی غوندے حکومت
 جوړ شي او صوبائی ګورنمنټ ته به زما دا ګزارش وي چه تاسو مذاکرات شروع
 کړئ. ګوره دا ميرې چه ده، دا ډير کمزوره ده خودا همت نه پريږدې. دا چه
 پاس خيژۍ، را اوغورخېږي، بیا پاس خيژۍ، را اوغورخېږي او تاسو که چرتہ
 مذاکرات جاري ساتئي نو يوه ورخ به خدائے د خير لاره پکښې را او باسي او په
 ديکښې تاسو هر خوک د خان سره، د ده صوبې هغه جماعتونه هم خان سره
 او ساتئي، دا د تکليف وخت ده چه په ده هاؤس کښې ئې نمائندگی نه وي خو
 بیا هم په هر خائے کښې يو پینځه لس کسان خوئي شته. نو زه د ټول هاؤس
 شکريه ادا کومه خو خصوصاً ن زه بیا واضح کومه چه زما په ضلع بنوں کښې،
 آئي جي صاحب ناست ده، دوئي د رپورت را اوغواړي، پینځه کسان پروون
 اغواء شوي دي، پروون نه بله ورخ، يو امجد هلك ده، ستودنټ ده، شپږ
 مياشتې ئې او شوې اغواه ده او تقریباً په ډی آئي خان کښې خنګه اسرار خان
 او وئيل پینځه په يو خائے باندے او دلتہ خو چه پته وي که شيرين محل خواړو
 والا، وائي چه پيسې زياتې ګتنی نو شيرين محل والا غريب سره ده، هغه بیا
 هلتہ خپل د کان ته نه شی رسیدلې. که چرتہ زمونږ دلتہ ډير دروند، عزت مند د
 شوکت ناظم تاؤن ون پلار وو چه هغه په شرافت باندے دلتہ يادي دو، هغه د خير
 په کارونو باندے يادي دو، هغه د خپلے کوخې نه او چت شو او نوره زه تاسو ته
 خبره کومه، ګورئ دا شے ده، دا راجخت شوې ده، ده باندے عملی قدم
 پکار ده خو زه به بیا درخواست کوم چه هغه د طاقت په بنياد د نه وي. که د
 طاقت په بنياد باندے مسئله حل کېږي نو امريکه د افغانستان کښې حل کړي.
 که د طاقت په بنياد باندے مسئله حل کېږي، بیا د په عراق کښې حل کړي، نو زه
 به دا خواست کوم چه ټولې مسئله مونږ د خپلو روایاتو مطابق او فيډرل

گورنمنٹ ته هم دا وئیل پکار دی چه که چرتہ صوبائی گورنمنٹ یوہ معاهده اوکھی، بیا د د هغوي یو سېرے بل Statement نه ورکوی چه دا خو مونږ خبر نه یو، په خپلو کښے صلاح مشوره او په هغے باندے عمل کول پکار دی۔ ما ډیر وخت واغستو۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: شنکریہ جی۔

قائد حزب اختلاف: سپیکر صاحب، زه ستاسو یو خل بیا شکریہ ادا کوم۔ ڈیرہ منته۔
جناب سپیکر: مردانی، اکرم خان درانی صاحب۔ اب ٹریئری خپڑکی طرف سے میں جناب بشیر احمد بلور صاحب کو دعوت دیتا ہوں کہ جو اچھی تجاویز آئی ہیں، جو نشاندہی کی گئی ہے، اس کے بارے میں حکومت کی طرف سے کچھ اپنا موقف بتادیں۔ جناب بشیر احمد بلور صاحب۔

جناب بشیر احمد بلور {سینیئر وزیر(بلدیات)}: جناب سپیکر صاحب، ستاسو شکر گزار یمه چہ تاسو ما ته په دے اهم مسئلے باندے دخرو اترو کولو اجازت را کرو۔ سپیکر صاحب، زما خیال دے چه دا تقریباً۔۔۔۔۔

Mr. Muhammad Zahir Shah Khan: Point of order, Sir.

جناب سپیکر: حاجی صاحب۔

جناب محمد ظاہر شاہ خان: جناب سپیکر صاحب، زه دا وايم چه مونږ له هم موقع را کوئ که نه، دا لاءِ ايندہ آرڈر ایشودے، په دے باندے؟

جناب سپیکر: حاجی صاحب، حاجی صاحب، نن وخت کم دے بلہ موقع بہ راشی، په هغے کبیسے بہ انشاء اللہ پورہ موقع در کوئ۔

سینیئر وزیر(بلدیات): سپیکر صاحب، زما۔۔۔۔۔

جناب محمد ظاہر شاہ خان: مونږ له لپڑہ موقع۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: تاسو ته بہ پورہ موقع ملاو شی جی۔

سینیئر وزیر(بلدیات): سپیکر صاحب، زما دا خیال دے چه لاءِ ايندہ آرڈر باندے زما دا پنځم خل دے چه زه اسمبلي ته را ګلے یم، را ځنم بہ د خدائے فضل سره خو دو مرہ اور د تائیم چرتہ نه دے ملاو شوئے دے لاءِ ايندہ آرڈر باندے خبرو ته او په دے خوشحاله یو چه تقریباً پچاس کسان ما نوټ کړی دی چه دیکښے دوئ حصه

اغستے ده او خپل تجاویزئه هم پیش کړی دی. زه د ټول هاؤس شکر ګزاره يم، زه د ټول اپوزیشن د خلقو شکر ګزاره يم چه دوئی بنه تجویزونه را کړی دی. سپیکر صاحب، بعضے خبرے داسے دی چه د هغے لبډیر وضاحت کول غواړی. زمونږ ایکس چیف منسټر صاحب خبره اوکړله چه پروں میان صاحب خبره کړے وه او دوئی وئیل چه، زه د هغے لبډیر وضاحت کوم نو زه د هغے وضاحت به، زه هم د یو پارتئی سره تعلق لرم او زما هم یو منشور شته د پارتئی، هغه به زه تاسو دا اووايم چه سپیکر صاحب، دوئی او وئیل چه روس راغلو نو موږد هغه مخالفت کړے وو او په دے وجه باندے د جهاد مونږ اعلان کړے وو، زه دا عرض کوم سپیکر صاحب، چه د افغانستان تاریخ یو لوئے او بد تاریخ دے او د هغے تاریخ دا دے چه هغه ډکټټر شپ وو د ظاهر شاه، هغے نه پس سردار داؤد صاحب راغلو او بیا یو انقلاب راغلو. هغه انقلاب چه راغلو نو د هغے انقلاب نه پس بعضے خلقو، بله ورخ ما د پریزیدنټ موجود ګئ کښې هم دا خبره کړے وه چه زمونږ بعضے استیبلشمنټ هغه وخت هم دا خیال وو چه د پاکستان Deft نشته نود پاکستان Deft پکار دے نو هغه وخت دلتنه نه داسے عمل شروع شو چه داسے خلق هلتنه جوړ کړے شول چه هلتنه انقلاب ناکام شي چه کوم وخت حالات داسے پیدا شول چه استیبلشمنټ هغلته خان Recognize کولو، افغانستان یو پنځمه صوبه ئې د پاکستان جوړوله نو د هغے په وجه باندے روس راغلو او د روس هغوي مخه او نیوله افسوس په دے کوم چه هغه وخت د جهاد اعلان ئے او کړو خو جهاد کښې، زه معافی غواړم، ما به دا خبره نه کوله خو دوئی اوکړه نو مجبوری ده چه زه به دا خبره کوم او دا حالات به زه پوره ستاسو په خدمت کښې عرض کوم چه زه دا وايمه چه هغه وخت خود جهاد اعلان اوشو، دا کوم وخت چه د جهاد اعلان اوشو نو د جهاد اعلان چا او کړو جي؟ مذہبی جماعتونو اعلان اوکړو خو چرتنه د مذہبی جماعت یو مشرهم، د هغه د تره خوئې، د ماما خوئې یا ورور جهاد ته نه وو تله. د امریکے دالرے راتلے، هلتنه جهاد وو او بیا د هغے جهاد Reaction، په هغه وخت کښې هم مونږ دا خبره کوله چه دا جهاد نه دے، دا د روس او د امریکے جنګ دے، تاسو اولیدل سپیکر صاحب، چه د هغے جهاد انجام خه اوشو؟ نن روس خو مات شو، دا بیلننس آف پاور، دنیا کښې چه کوم

ورله پاورز وو دواړه نو هغه بیلنس آف پاور مات شو، نو بیا امریکه نن د تولې دنیا بد معاش یو ملک پیدا شو، مونږ د هغه Condemn کوئ. دوئ وائی چه مونږ ئے مخالفت کوئ، مونږ د دوئ نه زیات مخالفت کوئ د امریکے خواړیکه په ټوله دنیا کښې، دا په عراق کښې چه خه اوشو، که د روس فوجونه وسے نو د امریکے پلار هم عراق ته نه شو تلے۔ امریکے ته به یاد وي، د ویت نام خبره تاسو ته به هم یاده وي چه روس ژوندې وو، روس یو موته وو نو په هغه وخت کښې امریکه خنکه د ویت نام نه واپس شوې وه؟ بیا دا امریکه عراق ته لاړه، دوئ نن ما ته د جهاد، دوئ چه د کوم جهاد اعلان کړے وو، د هغې د ټولونه لوئې تاوان مسلماناونو ته رسیدلے دے۔ نن عراق کښې امریکه ناسته ده، نن په افغانستان کښې امریکه ناسته ده، نن فلسطین کښې چه اسرائیل خه کوي، امریکه ورته سپورت ورکوي۔ نن پاکستان ته خومره خطره ده؟ سپیکر صاحب، زه تپوس کوم چه چا غوبنتل، دا د جهاد اعلان چه تاسو کولود هغې Reaction تاسو او ګورئ خو بد قسمتی دا ده چه سیاست دا سے آسان کار نه دے چه یو سې د جماعت نه اوخي او هغه به سیاستدان شي۔ د سیاست د پاره ډیر او بردا مزل پکار دے۔ زما مشرانو په سیاست کښې خپل ژوندونه جیلونو کښې تیر کړے دي۔ (تالیاں)

د باچا خان او ولی خان په هغه وخت کښې دا خبره وه، پنځويشت کاله مخکښې دا خبره ئے کوله چه دا جنک د روس او د امریکے جنک دے، دا د مسلماناونو د تاوان جنک دے خود ډالروزور وو نو اسلامي جماعتونو وئيل چه دا جهاد دے۔ نو په جهاد کښې خوک مړه شول؟ زما غریب پښتناه، افغانیان، مسلماناونو تقریباً شل پنځويشت لاکھه رفیوجیز شو او په ټول پاکستان کښې هغه خواره واره شول، نن هم په کیمپونو کښې پراته دي۔ دا تپوس کوئ چه دا کوم جهاد چه وو، د هغې فائدہ چا ته اور سیده؟ سپیکر صاحب، زه عرض کوم چه سیاست د دوئ، زموږه مشرانو شل کاله مخکښې پورے نظر لکیدو، خلقو به وئيل چه "کشیر بزور شمشیر"، چا به وئيل چه "ایک ہزار سال تک لڑیں گے"، چا به وئيل چه "لعل قلعه په سبز جهنډا لګائیں گے"، په هغه وخت کښې زموږه مشرانو دا خبره کړے وو چه په خبرو اترو باندې دا مسئله د حل شي۔ نن تاسو او ګورئ آخر په خبرو اترو باندې مسئله حل

کېرى، دا زمونې سیاست دى او زمونې سیاست چە دى، هغه د خدائى فضل دى پنځوس كاله، شل كاله مخکبىي مونېر وينو دا خبره - سپیکر صاحب، زما ورور خبره او كېر چە مونېر کو آپريشن کوؤ، معاهدے کوؤ، مونېر کېر وه، مونېر کېر وه، په دى فخر کوؤ - سپیکر صاحب، کوم وخت چە دا حالات او مونېر په حکومت کېنې راغلو، زه د سوات د هغه تولوعا موذ زړه د کومى نه شکر گزار يمه چە سو فيصد ووت ئے اسې اين پې ته ورکې دى، اووه ممبران د صوبائى اسېبلئ ووا او اووه واړه د اسې اين پې ممبران دی خو بدقصمتى دا وه چە دوئ وئيل چە تول خلق تاسو په Confidence کېنې نه دى اغستى - سپیکر صاحب، ما تولو خلقو ته، حکومت د ډى سى او په ذريعيه باندي تولوته خواست او كېرو چە راشئ مونېر ميتنګ کوؤ - ما ته ډير لوئې لوئې خلقو په تيليفون خبره او كېر چە مونېر ميتنګ ته نه راخو ولې چە مخکبىي يو خل گورنر ميتنګ غوبنته وو، مونېر لاړونو هغه رپورت لاړونو طالبانو زمونېر کورونه تالا کړل، نو ميتنګ ته خوک نه راتلل - ما ته هغوي وئيل چە که ته غواړي نو ستا د خاطر نه راخو، ما وئيل نه چې سبا تا ته خه حالات جو پېړي نو زما د خاطره مه راځه - مونېر کېنیاستو، مونېر خبره اتره او كېر، سپیکر صاحب، زه یواخې لارم چکدره ته، د طالبانو سره مې خبره او كېر - هغوي ته مې او وئيل چې جنګ بندی او كېر، مونېر ورونيه يو، زمونېر دا ايمان دى چې مونېر له چې خلقو ووت را كېر دى نو د امن د پاره ئے را كېر دى، مونېر ته د زور د پاره چا ووت نه دى را كېر - سپیکر صاحب، د 1971ء جنګ مونېر ته ياد دى، په زور مسئله نه حل کېرى، په زور کلى نه کېرى - سپیکر صاحب، زمونېر خو ايمان دا دى چې تشدد نفرت پیدا کوي او عدم تشدد مينه او محبت پیدا کوي، مونېر خود دى د پاره جدو جهد کولو - مونېر مخکبىي د هغوي سره خبره او كېلې او یوه معاهده مونېر او ليکله - سپیکر صاحب، دوئ خودا وائى خودا فوج چا غوبنته وو سوات ته؟ دى حکومت غوبنته وو؟ هغه خود ايم ايم اسې حکومت غوبنته وو، مونېر خو نه وو غوبنته - سپیکر صاحب، هلته چە حالات داسې پیدا شول چې سکولونه سوزى -

(تالیاں / قطع کلامیاں)

سینئر وزیر (بلدیات): زه جي، دا پنځوس کسانو خبرې کړے دي، زه ورته نه يم پاخیدلے او بنه په خوشحالۍ مې اوریدلے دي. بيا بل وخت به دوئ خپل اوکړي، اوس فلور ما ته ملاو شوې ده، زه خواست کوم چه زما Explanation دا خبره۔۔۔

قائد حزب اختلاف: په هغه وخت چه دا Act که د ايم ايم اسے ګورنمنت دوئ ته بنکاری او مونږه د حکومت نه نه وو تلى او فوج مونږه واپس کړے نه وی نوزه به واجد خان دوئ له خپله دستخط شوې تحریری استعفی ورکړم او یا پخپله به دوئ ورکړي۔

جناب سپیکر: تهیک شوه جي-

سینئر وزیر (بلدیات): بالکل جي زه دا عرض کوم چه دوئ واپس کړے نه وو، دوئ لیکلی وو چه واپس کړئ نو دوئ چا نه ده منلي نو پکار دا وه چه استعفی ئے ورکړے وسے۔ مونږه خو په معمولی خبر او استعفی ورکړے ده۔ فوج راغلو، دوئ فوج ته وئيل چه واپس لاړ شه، چه فوج نه تلو نو پکار وه چه دوئ استعفی ورکړے وسے، مونږه خو خالی د پختونخوا په نوم باندې استعفے ورکړے ده۔

(تالياب) سپیکر صاحب، دا چېر او بردا تاريخ ده او بيا زه عرض کوم چه مونږه کښيئاستو، مونږه په اولس، پنځلس پوائیونو باندې Agree شو، دا بيا ولې ماته شوهد هغې با وجود جي؟ داسې او شوهد چه په هنګو کښې داسې حالات پيدا شول چه زمونږ هلتنه لا، ايندې آرډر فورسزد هغوي یو خو کسان او نیول، کسان ئې او نیول، هلتنه په تهانړه کښې ئې هغوي او ساتل۔ په تل کښې ئې او نیول او زما خیال ده چه هنګو ته ئې راوستل او هغه تهانړه محاصره کړه طالبانو، دوه سوه که درې سوه کسان وو۔ محاصره چه او شوهد نو تیلیفون راغلو وزیر اعلی ته، زه ورسره ناست ووم چه جي داسې محاصره او شوهد او مونږه خه چل او کړو؟ نو دوئ تپوس او کړو چه دننه خومره ستاسو پولیس ده؟ نو هغوي او وئيل چه خلویښت کسان ده۔ نو دا پولیس هم زمونږه ورونيه ده، دا هم مسلمانا ده، دا هم پښتنه ده نو مونږه خنګه پريښنوده ده وو چه دا تهانړه د والوزي او خپل کسان د بوئي، زما دا خلویښت د مرد شی، شهیدان د شی؟ نو مونږه دا اونکړل

مونږه ایف سی، فرنټیئر کانستبلری، آرمی او ائر فورس ته هم ریکویست او کړو چه لاړشئ خودا مو ورسره وئیلی وو چه ډز به نه کوئی، چه دا حالات خالی په خبرو اترو باندې حل کړئ. نو خدائے مهربانی او کړه او هغه محاصره ختمه شوه او زمونږه فورسز واپس تلل، په فائزنه باندې شپارس کسان ئې شهیدان کړل نود هغې نه پس به مونږه خاموش ناست وو؟ هلتہ ایکشن او شونو زمونږه ورور بیت الله محسود صاحب هلتہ نه اعلان او کړو چه په پینځه ورخو کښې دننه دا حکومت د استعفی ورکړی. سپیکر صاحب، مونږه هم پښتانه یو، مونږه هم څان ته پښتانه وايو او مونږه هم د اصولو سیاست کوئ، ما ته قام ووټ را کړے دے، زه به د چا په وینا باندې استعفی ورکوم؟ ما وئیل ستا د پلار لاس هم آزاد، پینځه ورخے نه، مونږه چه د کوم وخت پورے حکومت کوئ، انشاء الله دا حکومت به کوئ۔ (تایاں) سپیکر صاحب، د هغې نه پس هغوي اعلان او کړو، مونږه نه دے کړے، دا ریکارڈ دے چه هغوي اعلان او کړو چه زمونږه دا معاهده د نن نه ختم، نو هغوي معاهده ختمه کړله. زه اوسلو هم دے هاؤس ته، ستاسو په وساطت تول پریس ته وايم، تول پاکستان ته وايم چه مونږه اوسلو هم خبرو اترو ته تیار یو، زمونږه ایمان دے چه بغیر د خبرو اترو نه دا مسئليه نه حل کېږي. سپیکر صاحب، بله خبره دا کېږي چه دا جلوسونه اوځي چه دلتہ دا په رنګ روډ باندې کومے ترالرې دی او دا کوم سپورت چه امریکه ته ئې، دا د بند کړے شي. تپوس کوم چه اوسلو په دے حکومت کښې دا سامان هلتہ روان شوې دے؟ دا خود 'نائن الیون' نه پس، د 2002 نه پس روان وو تلو او بیا د 'نائن الیون' نه پس سپیکر صاحب، ستاسو خیال دے، دا مشرف صاحب مارشل لاء ایدمنستريټر وو، هغه امریکے له د 'نائن الیون' نه پس مکمل لاجستیک سپورت ورکړو، پوره د پاکستان اډے ئې ورتہ د استعمالولو د پاره ورکړے. چه خومره بمباری په افغانستان کښې کیدله نو پرویز مشرف صاحب اجازت ورکړے وو. دا لاجستیک سپورت چه وو، دا اوسلو نه وو روان، په دے کال کښې نه وو روان، د دوئ په حکومت کښې هغه لاجستیک سپورت هغوي ته

تلوا (تایاں) او بیا دا هم تپوس کوم چه هغه تولو ته آئینی حیثیت چا ورکړے وو؟ هغې تولو ته آئینی حیثیت د دوئ ایم ایم اسے حکومت 17th

Amendment چه پاس کړو، هغه Amendment کښے ئے ورله ورکړئ

وو-

قائد حزب اخلاف: دا خبره چه دوئی کوي-----

جناب سپیکر: چه هغوي خبره ختمه کړي بیا.

سینیئر وزیر (بلدیات): سپیکر صاحب، چه زه خبره او کړم نو بیا د دوئی کوي کنه.

سپیکر صاحب، زه داعرض کوم-----

(شور)

جناب سپیکر: تا سو کښینې جي.

سینیئر وزیر (بلدیات): سپیکر صاحب، د دوئی خبرے مونږه او ریدلے دی نو پکار دا

د چه زموږه دا خبرے د دوئی واوری-----

(شور)

سینیئر وزیر (بلدیات): سپیکر صاحب، دا او ولسم Amendment چا پاس کړئ وو؟

(تالیاف / شور)

جناب سپیکر: تا سو کښینې جي.

سینیئر وزیر (بلدیات): دا د کتیټر سره چا ملګرتیا کړئ وه؟ د پرویز مشرف سره چا

ملګرتیا کړئ وه؟ د او ولسم Amendment خو ما هغه وخت هم مخالفت کړئ وو

سپیکر صاحب، کوم وخت چه د پريزident الیکشن شوئه وو-----

(قطع کلامی)

جناب سپیکر: او درېړه یو منټ، یو منټ اکرم خان صاحب نه، او س نه، او س نه، چه

د هغه تقریر ختم شی.

سینیئر (وزیر بلدیات): سپیکر صاحب، چه کوم وخت د پريزident الیکشن وو نو مونږه

د هغه مخالفت کړئ وو او دوئی د هغه Favour کړئ وو. په هغه وخت هم

مونږه ورته وئیلی وو چه د لته سپیکر ناست وو، چه تاسو واک آؤت او کړئ نو د

دے صوبې نه به هغوي ته یو وو ت هم نه ملاویې خود هغه باوجود دوئی ورله

سپورت او کړو. دوئی ناست وو، هغه ته وو ت ملاو شو او پرویز مشرف بیا د قام

د پاسه سور شود دوئ په وجه چه مونږه هغه وخت بائیکات کړے وو، مونږه وئیل چه مونږه به بائیکات اوکړو، دا ټول به بائیکات اوکړو نو په صوبه کښې به د چا ووټ هغه ته ملاوئ نه شی نو یو یونت به دا سے پاتے شی چه هغه ته سپورت نه ملاویږی خودوئ او نه وتل۔۔۔

جانب پیکر: د اجلاس کارروائی ډیره بنه او شوه نو کوشش اوکړئ چه خورد والی ته راولئ خبره، خورد والی ته خبره راوله۔

سینیئر وزیر (بلدیات): بنه زه لب د اجواب او کرم نوبیا به خورد والی ته راولم۔

جانب پیکر: خورد والی ته خبره راوله۔

سینیئر وزیر (بلدیات): جواب اوکړو نوبیا به خورد والی راولو جي۔ جواب به کوؤ ولے چه دوئ دا وئیل چه مونږ سیاست کوؤ نو سیاست خو مونږه هم کوؤ۔

جانب پیکر: هغوي چه خنګه Sugar coated خبره اوکړے، دا سے تاسو هم اوکړئ۔

سینیئر وزیر (بلدیات): نه، دا خبره دا سے ده چه مونږه لب د صفا زړه خلق یو، مونږه صفا خبره کوؤ جي۔ سپیکر صاحب، بل دوئ دا چه کوم د پرویز مشرف خبره کوي، دا هر خه په 17th Amendment کښې دوئ پاس کړي دي۔

جانب پیکر: بست برافکشن آپ کا انتظار کر رہا ہے۔

سینیئر وزیر (بلدیات): او هلتہ مونږه مخالفت کړے وو، د 17th Amendment ہم مونږه مخالفت کړے وو او د دوئ په وجہ نن مشرف بیا په پاکستان نازل شو، هغه ډکتیئر بیا د پاکستان صدر شو، هغه د دوئ په وجہ او د دوئ په ووټ باندے۔ سپیکر صاحب، زه تاسو ته دا عرض او کرم چه بیا د وعدے نه پس دوئ دا خبره کوي چه مونږ وئیل چه پولیس، زما ورور دلتہ خبره کړے وسے چه مونږه مخکښے په لا، اينه آرډر باندے خبره اوکړے نو حکومت خه ایکشن واگستو؟ زما په خیال عباسی صاحب خبره کړے وه، مونږه په هغه وخت کښے، تاسو ته لب ډیتیل بنایم چه حکومت یا پولیس زمونږه د سے حالاتو ته، زه ترسے خبر یم سپیکر صاحب، زما بنار نه خلق خی اغوا کیږي، د ټولو لوئے د کھه ما ته رسی۔ سپیکر صاحب، زه پرون تلے ووم او ما په خپلو خلقو باندے هر تال ختم کړے د سے۔ د

خدائے فضل دیے زما دومره احترام هغوي کوي چه زه لاړم، ما وئيل چه دا هر تال
 ختم کړئ، هغوي هر تال ختم کړو خو ما ته پنه ده چه زما خه پرا بلمزدی؟ ما ته پته
 ده چه زما خومره دکھه دی او دا د چرتنه نه راغلو؟ دا نن پیدا شوي دی؟ دا هغه
 پنځويشت کاله وو، هغه د دوئ کرل وو او مونږه ئې ریبو. افسوس دا دی کنه
 هغه وخت هم مونږه دا خبره کوله چه ګوره، ولی خان، آن ریکارډ دی، چه ولی
 خان هغه وخت ضياء الحق ته وئيلي وو Your over enthusiasm to destabilise Afghanistan, you are going to destabilise your own
 country، نو هغه پنځويشت کاله مخکښې ليدل چه زمونږه به دا حالات وي.
 مونږه په حالت جنګ کښې یو سپیکر صاحب، نن د 1971 نه زييات خراب حالات
 دی زمونږه د پاکستان، په 1971 کښې خود مشرقی پاکستان وروستو، د ایست
 پاکستان یو Back up وو، نن ستاسو د صوبې، ستاسو د پاکستان سره د چا
 Back up دی؟ سپیکر صاحب، خلق نه غواړی چه پاکستان ستیت د داسې پاتسے
 شی. سپیکر صاحب، مونږ ته خلور بلین ډالرې پکار وسے د Bail out کولو د
 پاره، د خپل فنانس د پاره، امریکه، چه د چا د پاره د دوئ خپل ځانونه، د دوئ
 مشرف، چه د دوئ ورسه سپورت کرسے وو، هغه زمونږه مسلماناں پکښې
 قرباني او تراوسه پورسے پکښې قربانيږي، هغه دوست امریکې مونږ ته خلور
 بلین ډالرې رانکرې چه زمونږه خپل فنانس Bail out کړو خوا اووه سوه بلین ډالر
 ئې خپلوبینکونو ته ورکړل، د خپل Bail out کولو د پاره، خپلوبینکونه ئې
 out کولو د پاره اووه سوه بلین ډالرې، خو ما ته ئې خلور بلین ډالر زنه راکول.
 هغه سعودی عربیه چه زمونږه ډیر دوست دی، هغوي خلور بلین ډالر نه
 راکول. زمونږه چائنا چه ډیر دوست دی، هغوي خلور بلین ډالر مونږ ته نه
 راکول. چه هغوي دا وائي چه دا پاکستان د فیل ستیت Declare شی چه دا
 پاکستان نه شی پاتسے کیدی او دا Nuclear device مونږه یوسو، نو سپیکر
 صاحب، مونږه مسلماناں یو، پېستانه یو، مونږه خپل جد و جهد باندې به انشاء
 الله دا حالات نارمل کوؤ خو زه تاسو ته، د دوئ چه دا وائي چه حالات تهيک دی،
 زه اووس په فلور آف دی هاټس دا وايم چه حالات تهيک نه دی، 1971 نه زييات
 خراب حالات دی، د دی د پاره مونږه په د دی وخت کښې هغه Political
 mileage به نه کوئ، کوشش به دا کوئ چه مونږه په ورورو لئ او په مينه محبت دا

شے مخکنیے بوخو او زه خواست کوم خپل اپوزیشن ته خاڪر درانی صاحب ته، زما مفتی صاحب خبره او کړه چه مونږه یو کمیتی، مونږه خو خپل وس پوره کړے د سے، مونږه خو صوفی محمد صاحب اووه کاله پورے جيل کښے وو، پخپله راوستو او هلته مو کېښولو، هغه کلی ته لار او اوس هم زمونږه ورسره رابطه شته۔ انشاء الله، انشاء الله زما یقین د سے چه د سے هفتہ کښے دنه دنه به خه خبره زمونږه د هغوي سره فائتل شی۔ سپیکر صاحب، مونږه د نظام عدل باره کښے هم Complete دغه تیار کړے د سے، پوره خپل چه کوم ډاکومنت د سے، هغه مونږه مرکز ته لیولے د سے۔ انشاء الله زه یقین لرم چه زر تر زره هغه به هم Sign شی۔ مونږه داسے نه یو، مونږه سیاسی ورکران یو، مونږه خه نن خو سیاست نه د سے ایزده کړے، د خدائے فضل د سے زمونږه تاریخ، زمونږه د پارتی تاریخ د اتیا کالو زور تاریخ د سے۔ د سیاست، مونږ ته به خوک سیاست او بنائي، مونږ ته به خوک خبره او بنائي، مونږ په د سے پوهیرو خود هغه د پاره جد و جهد روان د سے خو مونږ ته حالات داسے راغل۔ زمونږه بد قسمتی دا ده، د لوډ شیلنگ خبره کېږي، تپوس کوم چه دوئ چه د کوم سړۍ سپورت کولو، هغه د سے لس کاله کښے چرته د زرو یونتو دغه لکولے د سے؟ دیم نے جوړ کړے د سے چه چرته زر یونته پیدا کېږي؟

اک آواز: یو میگا وات۔

سینیئر وزیر (بلديات): یو میکاواټ، چرته د زر، زر میکاواټ دغه ئے لکولے د سے؟-----

(قطع کلامیان)

سینیئر وزیر (بلديات): نه، نه، یو خودوئ لکولے د سے چرته د زر کلوواټ-----

(قطع کلامیان)

سینیئر وزیر (بلديات): پليز ما لب پريپردي، چرته د زر میکاواټو-----

جناب پیکر: جنريټر۔

سینیئر وزیر (بلديات): هغوي چرته دیم جوړ کړے د سے؟ تپوس تریسے کوم۔ نودا زمونږه په وجه لوډ شیلنگ کېږي؟ دا لو شیلنگ، وائی "ګهر ګهر بجلی آئے گی" نو ګهر ګهر بجلی جائے

گی تو بجلی جب Produce نهیں ہو گی تو بجلی کدھر سے آئے گی؟ نو په دے وچہ باندے لود شیدنگ کیبری، هغه هم د دوئی په وچہ۔ هغه لس کالو کبنے چرتہ زر پینخه سوہ، چرتہ دوہ سوہ میگاوات بجلی ئے هم نه ده جورہ کرسے نو د چرتہ نه به دا بجلی جو پریبوی؟ مونږہ په دعویے سره وايو چه انشاء اللہ 2009 کبنے د بجلی لود شیدنگ به نه وی۔ مونږہ انشاء اللہ یقین لرو په خدائے باندے چه مونږہ داسے پراسس جو پریبؤ چه په هغے کبنے به لود شیدنگ نه وی۔ سپیکر صاحب، زمونږه دا ایمان دے، دوئی خود افغانستان خبره اوکړه، زمونږه دا ایمان دے چه کوم وخت پورے، ما هغه بله ورخ پریذیدنټ ته هم دا خبره کرسے وه، د پاکستان پریذیدنټ او پرائیمنسٹر ناست وو، ما وئیل چه کوم وخت پورے افغانستان کبنے امن رانه شی نو فاتا کبنے امن نه شی راتلے او چه کومه پورے فاتا کبنے امن رانه شی نو زما صوبه کبنے امن نه شی راتلے چه زما صوبه کبنے امن نه وی نو پاکستان کبنے امن نه شی راتلے۔ دا Greater Pukhtoonistan او دا او هغه، دا زمونږه د حکومت د بدنا مولو خبره، زه په فلور آف دی هاؤس دا وايم چه دا هر چا چه کړی دی، هغه غداران دی، د ملک دشمنان دی او د پښتنو دشمنان دی۔ (تالياب) سپیکر صاحب، دوئی د پولیس خبره اوکړه، زه به لې یو دغه تاسو ته Read out کرم، Police initiatives کوم سپیکر صاحب، چه شهادت، دلته دومره کسان زمونږه شهیدان شول دا پولیس والا، په لس او پانچ هزار باندے خوک خپل خان ورکوی سپیکر صاحب؟ زما سره چه کوم هلکان وو، یو پکبنے شهید شوا او دوہ پکبنے سیریس زخمیان وو، هغه زخمیانو ته ما منت اوکړو چه واپس، وئیل ئے چه نه جی دا زمونږه فرض دی، مونږہ به ګرخو ستا سره نو چه په دے حالاتو کبنے مونږہ په چا باندے لګوء، دا ذمه واری زمونږه ده، پولیس د صوبائی حکومت Under Blame او مونږہ کوشش کوئ چه دوئی ته زیات نه زیات Incentives ور کړو خنگه چه زما ورور او وئیل چه خلور بلین، زمونږه سره هغه شان کو آپریشن، زه په فلور آف دی هاؤس دا خبره کوم چه هغه شان مرکز کو آپریشن نه کوي چه کوم حالاتو کبنے مونږہ ناست یو۔ دوئی دا خبره اوکړه چه یره مونږه فرنټ لائن، د دوئی چه کوم پرویز مشرف وو، هغه به په دنیا کبنے وئیل چه زه فرنټ لائن سیقتی یمه، فرنټ

لائن ستیت یمه، اووه بلینه ډالرے ئے د امریکے نه واغستے په دے اته کالو
 کښے، تپوس کوئچه زمونږ صوبے ته ئے خومره ورکړے؟ زما صوبه خو فرنټ
 لائن پراونس دے، زما پیښور خو فرنټ لائن ستی دے په پاکستان کېن د
 Terrorism خلاف، نو مونږ ته خو چا یوه پیسه هم رانګړه د دوئی حکومت وو،
 پکاردا وه چه هغه ته ئے وئیلی وئے چه اووه بلین ډالرے تا اغستے دی، مونږ ته
 هم راکړئ. مونږ ته خو چا پیسے نه دی راکړی چه زه د زرداری صاحب په
 ګربیان کښے لاس واچوم چه تا ته د Terrorism پیسے ملاو شوئه دی، ما ته
 راکړه. چه کوم وخت دوئی ته ملاو شوئه وئے نو هغه دوئی وانغستے نو مونږه د
 چرته نه او د چا نه واخلو؟ سپیکر صاحب، دا مونږه جي د فورسز خبره کوئ،
 Raising of Quick Response Force، پروون به تاسولیدلی وی جي، دے میان
 صاحب هم خبره اوکړه، پچیس سو کسانو له مونږه تریننگ ورکړو او تقریباً د
 ایک هزار بائیس کسانو پروون پاسنګ آؤت پریده اوشو په مردان کښے پروون نه
 هغه بله ورڅه. مونږه په دے باندے کار کړے دے او کريش پروګرام د پاره پینځه
 Weeks، پینځه هفتود پاره A.T.S training for the whole Force، خومره چه
 زمونږه پولیس فورس دے، ټولو ته اے تی ایس تریننگ به ورکړو. The raising
 of Elite Force not yet sanctioned, but training started in advance.
 However the Chief Minister as a special case approved the creation
 of an Elite Force of 2500, revitalizing of CID.
 اتفاق کوم د درانی صاحب سره چه زمونږه انتیلی جینس ایجنسي هغه شان کار
 نه کوي چه خنګه پکار ده چه کار اوکړی. سپیکر صاحب، په دیکښے زمونږه سی
 آئی دی هم راځی، سپیشل برانچ هم راځی، پولیس خو به هغه وخت خی چه کوم
 وخت کښے یو ایکشن اوشي نو پولیس به خی، پکار ده چه دا انتیلی جینس
 ایجنسي مخکښے پولیس ته اطلاع وی چه داسے داسے کېږي تاسو خان
 اورسوئ. په هغه کښے کوتاهی شته او هغه به انشاء الله مونږه کوشش کوئ چه
 انتیلی جینس ایجنسي Activate کړو. Revitalizing of C.I.D, upgradation
 of forensic scientific facilities, technical assistance by the donors,
 U.K, France and USA, special emphasis on anti terrorism strategy
 and training syllabus, utilization of advance technology, gadget
 simulators, CC TV cameras and automation, massive transfer of

From police officials ASI to DSP. D.I.Khan and their replacement from adjoining districts, strategy to fight extremism Achievements، سپیکر صاحب، پولیس چه کړی دی، د پیښور باره کېنے د تولو نه زیات تشویش ما ته دی، پیښور همیشه ما باندے مهربانی کړے ده، Successful operation in Matani area، تاسو ته به پته وی سپیکر صاحب، دا نن ناست دی، د چېتی سپیکر صاحب شکرگزار یم چه دوئ پخپله ټوپک اخلي، تاسو سوچ او کړئ، پخپله ټوپک اخلي او د شپه د پولیس سره ګرځی او د خلقو سره ګرځی نو د دی نه زیات به مونږه کوم دا سے کار او کړو؟ Surrender of militants، Michni operation، entrance of militants in Shabqadar area stopped. آپريشن شوې دی او هلتہ خلق نیسي نو سپیکر صاحب، د چا په تندی باندے نه خو نه دی ليکلی خو په رپورت او په یو بل باندے به ئې نیسي او بیا چه کوم سې، انکوازی به اوشي، خوک چه پکښې Criminals نه وی نو هغوي به ریلیز کړے شی، نو دا خونه ده چه د ده په تندی باندے ليکلی وی چه دا Criminal دی او دا نه دی، نو په دی وجہ هلتہ آپريشن شوې دی او د خدائے فضل دی کامیاب آپريشن شوې دی. Militant attempts to take over Police Station

Un-hindered، هغه مونږه رکاو کړے دی، واپس مو کړو. movement in areas between Shabqadar and Yakaghund, successful operation against militants in Nowshera

وی سپیکر صاحب، چه نوبنار نه زما خیال دی، د دی چرات پورې به خوک نه شو تلے، هلتہ ډیر زیات سخت حالات خراب وو، هلتہ آپريشن کامیاب شوې دی. Militants in Bakhshali area utilized through local clear lashkar and elders. D.I.Khan, Tank cleared of Fasadies

Tank cleared of out کړی. ما ته چه کوم لیکل ملاو شوی دی، هغه دا وائي چه fasadies, steps being taken to arrest waves of sectarianism in D.I.Khan, arrest of suicide bombers and joint meeting between shias and sunny leadership. Bannu, fasadies killed in Lakky District. Kohat, protective policing in Hangu led to arrest prominent militant leaders, still over effect of fasadies from Dara Adam Khel, Orakzai Agency is being continued. Indus High Way

made safe for traveling. ملاکنده ډویژن کبنے، بونیر کبنے دا حالات اوشو کنه، بونیر کبنے تراوسه پورے داسے حالات نه وو خومونږ بدقتمنی وه چه بونیر کبنے داسے حالات پیدا شول. سپیکر صاحب، پولیس چه خومره کسان نیولی دی، دیکبنے -- Terrorists attacks stopped by the NWFP Police، جناب سپیکر: د پولیس افسرانو ته خواست دے چه بیا ده له کتاب مه ورکوئ، مختصر بریف ورلہ ورکوئ نولبره آسانی به وی.

سینیئر وزیر (بلدیات): دا لبره ډیتیل بنه دے جي چه تاسو پینځه ورڅه په ده بحث کړے دے نو مونږه هم به یو دو ګهنتې په ده بحث کوؤ چه خلقو ته او پریس ته پته اولکي چه مونږه خه کوؤ او پولیس خه کوئ او دوئ ته هم علم او شی چه مونږه هسے او زکار ناست یو؟ د پاکستان په تاریخ کبنے پهلا خل مونږه هغه بله ورڅ لس بجه میتینګ شروع شوئه ده او د شپه د اته پورے مونږه په لا، ايندہ آردر باندے میتینګ کړے ده دټول کیښت په موجود ګئی کبنے، آئی جي موجود، ډی آئی جي موجود، تبول د صوبه خلق مونږه غوښتی وو، مونږه یولس ګهنتې، تقریباً لس ګهنتې په ده باندے میتینګ کړے ده نو خامخا هغه ریزلت خو به مونږ ورته بنایو چه مونږه خه کړی دی؟ سپیکر صاحب. Recovery of explosive materials for subversive activities, explosive material ده، هغه 52483 کلو Explosive material، جیکیتس چه دی، انتالیس جیکیتیس مونږ نیولی دی، سپیکر صاحب، 39 هغه Suicide jackets چه دی، هیند ګریندز ایندہ ډائنامائیت 650 او راکت لانچرز، بمز، میزائلز ایندہ مارټر میزائلز 300 Fasadies still injured, arrest, surrendered..، مو نیولی دی، خومره زخمیان دی، پیښور کبنے چالیس کسان Surrender کړی دی، مردان کبنے چونتیس کسانو Surrender کړے ده او بائیس کسان په جمع مړه دی او درې چه دی، هغه Injured دی. کوهات کبنے انیس کسان وژلی شوی دی، یو Injured ده او ترالیس Arrest دی. په بنوں کبنے یولس کسان مړه دی او اکیس Arrest دی. ډی آئی خان کبنے دو ډه دی او پچیس Arrest دی. په ملاکنده کبنے 680 کسان مړه دی، 514 کسان زخمیان دی او 1554 Arrest دی. سپیکر صاحب، جنرل ټوپیل چه ده، دا 738 کسان مړه دی، 518

دی او 1717 چه دی، هغه Arrest دی. Police sacrifices، چه دوئ وائی چه پولیس خه کوی؟ Police officials چه کوم شهیدان شوی دی، دیکم جنوری 2008 نه 30 نومبر 2008 پورے 154 کسان او Police officials 284 injured attempts او 133 کسان دی. سپیکر صاحب، د دے نه پس د پولیس work Good، چه کوم دا Proclaimed offenders ئے نیولی دی، د هغه دیتیل، 9262 کسان ئے نیولی دی، گیاره هزار تقریباً، اوویشت کسان ئے ویشتی دی او اوس هم مونږه Claim نه کوؤ چه ټول مونږه دغه کړی دی. دوه سوه او نهه زره کسان چه دی، هغه پاتی دی، دا Proclaimed offenders چه دی. سپیکر صاحب، شارت ګن: حکومت شارت ګنځومره نیولی دی؟ شارت ګنځ چه دی، هغه 3408 او رائفلز ایل ایم جی، برین ګن 3408، شارت ګن 4854، پیستلز اینډ ریوالور 20716، Daggers & 2809، کالاشنکوف 518 knives او راؤندز 8 لاکھ، 52 هزار 744، شن کوف الیون، راکټ 1479، هینډ ګرنډیز 303، ستینډ ګن 40، پیشپه 25، شن کوف الیون، راکټ لانچر باره، دیتیونیټر 39739، دائنا مائیس 2626، میزائل 9 او بم چه دی، هغه 27. سپیکر صاحب، پکښے نور، دا دومره لوئے کتاب دے، زه نه غواړم چه نور ستاسو ټائم واخلم، صرف زما دا مقصد وو د دے ټولو خبرو چه زما هغه نرګس خور لېډ ډیره زیاته جذباتی شوه چه پیښور کښے خلق نه را اوختي، دا نه کېږي. دا خو د دوئ د حکومتونو ټول مصیبت په مونږه باندے اوږیدلے دے، انتیږیئر منسټر خو آفتاب خان شیر پاؤ وو، په هغه وخت کښے د مشرف حمایت خودوئ کړے دے، مونږه خونه دے کړے، سپیکر صاحب. (تالیا) دا خو هم دوئ کړے دے او مونږه ئے ریبو. زما نور مشران ورونوه پاخیدلی دی، هغوي ډیر زیات فرياد کړے دے. ګندابور صاحب چه کومه خبره اوکړه چه ويلاح کميټۍ، بالکل مونږه Agree کوؤ، دا پولیس Already جوړے کړي دی او که نه وي جوړے کړي، مونږه به ورته اووايو چه ويلاح کميټۍ هم جوړے کړي او دوئ چه کومه د اسلحه خبره کړے ده، د دے په باره کښے به انشاء الله مونږه ګورو چه په دیکښے خه کید سه شي، هغه به کوؤ. سپیکر صاحب، زمونږه ټولو ملګرو ډيرے بنه بنه خبرے کړے دی. وجیهه الزمان صاحب اووئيل چه ذاتي مفاد

پريزدئ او د قومي مفاد خبره کوي، مونږه وايو چه پرون زه تلے ووم سپيکر
 صاحب، کوم چه زمونږه دا تاجران صاحبان ناست وو، هغوي وئيل چه "حکومت
 مستعفي هو جائے"، ما وئيل که زما په استعفي کار کېږي نو اوس درله استعفي
 درکوم. مونږه خو سپيکر صاحب، په پختونخوا، په پښتو او په غيرت باندے
 استعفي ورکړے دي. مونږه خو سپيکر صاحب، د غلام اسحاق خان حکومت
 مات کړو، نواز شريف او د نواز شريف ملکري ټول میرافضل خان ته لارل، زه
 هغه وخت هم وزير وومه، دوه خله ما د وزير په هيٺيت استعفي ورکړے ده او که
 زما قام په د سه بچ کیدے شي او زما ملک په د سه بچ کیدے شي او زما دا خلق په
 د سه بچ کیدے شي، زما په استعفي باندے هيٺ پرواه نشته، زه به استعفي ورکړم
 خو په د سه مسئله نه حل کېږي او مونږه که په د سه وخت استعفي ورکړو سپيکر
 صاحب، سبا بيا مونږه پښتنه يو، دلتنه ګرڅو خنګه؟ چه سخت وخت وونوځان مو
 دغه کړو. مونږه به د سه مقابله کوؤ او انشاء الله دا حالات به نارمل کوؤ. زه
 تاسو ته خواست کوم چه دلتنه ډير سه خياته خبره د کميٽي او شوئه، زه تاسو ته
 ریکویست کوم چه مونږه خو خپل پوره پوره کوشش کړے د سه او خپل وسونه
 مونږه کړي دي او بيا به هم وس کوؤ، کوشش به کوؤ. مرکزی حکومت سره هم
 لکيا يو، د صوفى محمد صاحب سره هم خبره اترے کوؤ، زمونږه د سواعده
 ملکرو سره هم، زه خو ورته طالبان نه وايم خو طالبانو سره خبره کوؤ. که
 ستاسو د هاؤس خوبنې وي نو بالکل زما هيٺ اعتراض نشته، د مفتى صاحب د
 قيادت لاندې کميٽي د جوړه کړي، اپوزيشن د لارې شې، خبره اترے د اوکړي او
 خدائے او رسول د اوکړي چه د دوئ د لاسه دا جوړه اوشي، مونږ ته انکار
 نشته، فري هيندې ورکوم ټول حکومت د طرف نه۔

جناب سپيکر: دا بنائيته خبره ده۔

Senior Minister (Local Government): Thank you very much.

جناب سپيکر: بېنکلې خبره د اوکړه جي۔ دا زمونږه یو خلمه وزير صاحب ده او هغه
 ستاسو په انتظار ناست ده۔

(قطع کلامیاں /شور)

جناب سپیکر: بس دے دو مرہ بنائسته، ما واوریده، نہ درانی
صاحب، دو مرہ بنائسته رپورٹ ئے در تھ پیش کرو نو بس دے کنه۔
(قطع کلامیاں / شور)

جناب سپیکر: د حکومت دو مرہ عہد، دا یو وزیر صاحب ستاسو پہ انتظار ناست دے
د ڈیر وختی راسے او د دے نہ پس چہ بل اجلاس وی، پہ هفے کبئے به تاسو پورہ
دغہ کوئی۔

قائد حزب اختلاف: جناب سپیکر، مجھے تھوڑا سا لامگم دے دیں۔
(شور)

جناب سپیکر: اوس نہ جی، هغہ فنکشن خرابیزی او ستاسو فنکشن دے، ستاسو
فنکشن دے جی، بیا بہ موقع درکوؤ بل وخت۔

قائد حزب اختلاف: لبو تائیں را کپڑی۔

(شور)

جناب سپیکر: بل وخت موقع بہ در کوؤ جی۔ چونکہ پورے صوبے میں پولیس اور دیگر سیکورٹی
فور سرز کو۔

(شور)

جناب سپیکر: سیکورٹی فور سرز کو محرم۔
(قطع کلامیاں / شور)

جناب سپیکر: زہ خبر یمه جی۔
(شور)

جناب سپیکر: محرم الحرام کے ان اہم دنوں میں۔
(شور)

مفکر نایت اللہ: جناب سپیکر!۔
(شور)

قائد حزب اختلاف: جناب سپیکر صاحب! موں بر لہ ہم لب۔

(شور / قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: میری بھی سنیں، اب آپ کا بہت سن لیا۔۔۔۔۔

(شور)

جناب سپیکر: تین دن سے میں آپکو سن رہا ہوں۔ ان اہم دنوں میں امن و امان قائم رکھنے کیلئے مکمل فراغت چاہیئے۔ ہمارا اجلاس جاری رہنے سے ان کو شدید مشکلات کا سامنا ہو گا جس کی وجہ سے عاشرہ محرم کا وقفہ شدت سے محسوس کیا جا رہا ہے اسلئے اجلاس کو مورخہ 12 جنوری 2009ء پر کی صبح دس بجے تک کیلئے ملتوی کرتا ہوں۔ شکریہ۔

(اسمبلی کا اجلاس مورخہ 12 جنوری 2009ء بروز پر صبح دس بجے تک کیلئے ملتوی ہو گیا)